



Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Saara-Maija Pesonen

Designmuseon kokoelmanäyttelyn ylläpito

Riskikartoitus ja ohjeistus näyttelyesineiden pintapuhdistukseen sekä poikkeustilanteisiin esineturvallisuuden takaamiseksi

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Konservaattori AMK

Esinekonservointi

Opinnäytetyö

27.4.2020

Tekijä Otsikko	Saara-Maija Pesonen Designmuseon kokoelmanäyttelyn ylläpito
Sivumäärä Aika	40 sivua + 3 liitettä 27.4.2020
Tutkinto	Konservaattori AMK
Tutkinto-ohjelma	Konservointi
Suuntautumisvaihtoehto	Esinekonservointi
Ohjaajat	Lehtori Heikki Häyhä, esinekonservointi, Metropolia AMK Kokoelma-amanuenssi Susanna Thiel, Designmuseo
<p>Opinnäytetyön päätavoitteena oli kokoelmanäyttelyn ylläpito-ohjeistuksen luominen Designmuseon asiakaspalveluhenkilökunnalle. Designmuseolla ei ole vakituista konservaattoria, joten kokoelmanäyttelyn esineille on tehty pintapuhdistusta asiakaspalveluhenkilökunnan voimin. Puhdistukseen tai esineiden käsittelyyn ei ole ollut ohjeistusta, mikä on aiheuttanut sekä riskin esineille että epävarmuutta työn suorittamiseen. Ohjeistukset puuttuvat osin myös erilaisista esineturvallisuuteen liittyvistä poikkeustilanteista.</p> <p>Koska ylläpito-ohjeessa on kyse riskien minimoimisesta, tehtiin kokoelmanäyttelystä myös riskikartoitus. Siinä pyrittiin selvittämään esimerkiksi se, millaisia poikkeustilanteita näyttelyssä voi tapahtua. Riskikartoitus pohjaa omiin kokemuksiini Designmuseon asiakaspalvelussa näyttelyvalvojana, sekä keskusteluihin museon henkilökunnan kanssa. Riskikartoitusta varten tehtiin myös tuohyönteismonitorointia sekä valoisuusmittauksia sen perusteella, millaisia tarpeita käydyissä keskusteluissa oli käynyt ilmi.</p> <p>Riskikartoituksessa ilmi käyneisiin riskeihin ehdotetaan matalan kynnyksen ennalta ehkäisevän konservoinnin ratkaisuja, ja painotus on asiakaspalveluhenkilökunnalle suunnatussa ohjeistuksessa. Käsittely- ja pintapuhdistusohjeisiin on kirjattu ylös niitä asioita, jotka henkilökunnan on hyvä tietää pintapuhdistustoimenpiteitä tehdessään. Niihin kuuluvat museoesineiden käsittelyohjeet, yleinen materiaalitietous sekä tietoa välineistä, joita pintapuhdistuksessa voi käyttää. Puhdistusohjeet on rajattu koskemaan vain niitä esineitä, jotka ovat näyttelyssä esillä avoimessa tilassa ilman vitriiniä. Puhdistustoimenpiteet, joita ohjeessa suositellaan, ovat kuivapuhdistusmenetelmiä. Käsittely- ja puhdistusohjeiden lisäksi tarjotaan ohjeistukset erilaisiin poikkeustilanteisiin esineturvallisuuden näkökulmasta.</p> <p>Ohjeistusten on tarkoitus olla Designmuseon asiakaspalveluhenkilökunnan käytettävissä aina tarvittaessa niin, että siitä voidaan helposti tarkistaa pintapuhdistukseen ja esineiden käsittelyyn liittyviä asioita tai poikkeustilanteen sattuessa tarkistaa toimintaohjeet. Ideaalilanteessa ohjeet päivittyisivät sitä mukaa, kun muutoksia museon toimintaan tulee.</p>	
Avainsanat	Riskikartoitus, pintapuhdistus, kokoelmanäyttely

Author Title	Saara-Maija Pesonen Maintenance of Designmuseum Collection Exhibition
Number of Pages Date	40 pages + 3 appendices 27 April 2020
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Conservation
Specialisation option	Object Conservation
Instructors	Heikki Häyhä, Lecturer of Object Conservation, Metropolia University of Applied Sciences Susanna Thiel, Curator of Designmuseum
<p>The Main goal of the thesis was to make instructions to Design museum on how to take care of the collection exhibition. The instructions were aimed at the customer service workers. Design museum does not have a conservator so the people at customer service do the maintenance work such as surface cleaning of the exhibition objects. However, they have not had any instructions on how to do this. This has been a risk for the object safety and caused insecurity to the people doing the maintenance work. People working at the customer service are working with the collection exhibition every day, but they do not have proper guidance for different situations such as object getting broken during the exhibition.</p> <p>The instructions for the maintenance of the collection exhibition were made to minimize the risks. Because of this a full risk assessment of the collection exhibition was also made. By evaluating the risks in the exhibition, it could be seen what kind of instructions were necessary. Risk analysis was mostly based on my own experience working at the museum customer service and the information about the history on what kinds of things had already happened in the museum. For example, there had been a few times when the roof had leaked and caused water damage. For the risk analysis I made pest monitoring and lux measurements for the exhibition objects.</p> <p>Preventive conservation actions were recommended to deal with acknowledged risks. The instructions on how to do the maintenance and the surface cleaning in the collection exhibition were made simple and easy to follow. Only dry methods were chosen to deal with the dust in the exhibition. Instructions for the surface cleaning were only made for the objects that are not in showcases. This way it was made sure that the objects that really need regular cleaning were getting it because of the limited resources. It was recommended that the surface cleaning should be done about every three months.</p> <p>These instructions are always meant to be available when needed. Instructions were made only for the collection exhibition, but parts of the instructions are so general that they apply to any exhibition or working with the museum objects in general. Ideally these instructions would be dated every time changes are made in the exhibition or in the museum.</p>	
Keywords	Risk analysis, preventive conservation, collection exhibition

Sisälllys

1	Johdanto	1
2	Designmuseo	2
2.1	Museon toiminta	2
2.2	Kokoelmanäyttely Utopia Nyt	3
2.3	Kokoelman ja näyttelyiden hoito	5
3	Riskikartoitus	6
3.1	Riskikartoituksen suunnittelu	6
3.2	Yleisötilan haasteet	7
3.2.1	Asiakkaat näyttelytilassa	8
3.2.2	Tapahtumat ja tilaisuudet	11
3.2.3	Ilkivalta ja vahingot	11
3.3	Tulipalo	12
3.4	Vesivahinko	13
3.5	Tuholaiset	14
3.6	Olosuhteet ja niiden muutokset	16
3.6.1	Pöly	16
3.6.2	Valo	18
3.6.3	Ilmankosteus	21
3.7	Näyttelyripustukset	21
3.8	Riskimatriisi	22
4	Esineturvallisuus näyttelyssä	24
4.1	Esillepano	24
4.2	Jatkuvan seurannan tarpeet	26
4.3	Todennäköisimpiin poikkeustilanteisiin varautuminen	27
5	Kokoelmanäyttelyn ylläpito	28
5.1	Museoesineiden käsittely	28
5.2	Pintapuhdistus	30
5.2.1	Turvalliset puhdistusvälineet	30
5.2.2	Keramiikka- ja lasiesineet	31
5.2.3	Tekstiilit ja nahka	33
5.2.4	Puu	35
5.2.5	Metallit	35
5.2.6	Muovit ja kumit	36
5.3	Konservaattorin rooli	37
6	Yhteenveto	38

Liitteet

Liite 1. Riskitaulukko

Liite 2. Näyttelyesineiden käsittely- ja puhdistusohjeet

Liite 3. Poikkeustilanneohjeistukset

1 Johdanto

Opinnäytetyön tavoitteena on muodostaa Designmuseon asiakaspalveluhenkilökunnalle ohjeistus siitä, kuinka kokoelmanäyttelyn hoitoa voisi tehdä. Designmuseolla asiakaspalveluhenkilökunta tekee melko säännöllisesti siivoustoimenpiteitä kokoelmanäyttelyssä ja siihen kuuluu toisinaan myös esineiden pintapuhdistusta. Tähän ei kuitenkaan ole tehty henkilökunnalle ohjeita ja se on aiheuttanut epävarmuutta työn tekemisessä. Olen itse ollut töissä museon asiakaspalvelussa kolme vuotta, ja näen tällaisen ohjeistuksen laatimisen tarpeelliseksi. Erityisesti esineturvallisuuden kannalta ohjeet olisi hyvä olla olemassa, mutta myös helpottamaan asiakaspalveluhenkilökunnan arkea ja tuomaan varmuutta työtehtävän suorittamiseen. Näyttelytiloissa sattuu ja tapahtuu kaikenlaista, mutta kaikkiin kriisitilanteisiin ei ole koottuja selkeitä ohjeita. Myös sellaiset asiat olisi hyvä kirjoittaa ylös. Tavoitteena on siis erityisesti turvata esineturvallisuutta museossa, mutta myös luoda asiakaspalveluhenkilökunnalle varmuutta työhön. Kolmas laajempi tavoite on tuoda ennalta ehkäisevän konservoinnin merkitystä näkyvämmäksi museolle, jossa ei tällä hetkellä ole konservattoria.

Opinnäytetyön lopullinen tuote tulee olemaan kirjallinen ohjeistus kokoelmanäyttelyn hoitoon ja poikkeustilanteisiin. Sitä varten tehdään aluksi riskikartoitus, jossa arvioidaan millaisia riskejä museoon kohdistuu sen sisä- ja ulkopuolelta. Riskikartoituksen avulla voidaan löytää sellaisia asioita, joihin voitaisiin ennaltaehkäisevän konservoinnin keinoin vaikuttaa ja selvittää miten asiakaspalveluhenkilökunta voisi olla mukana turvaamassa esineturvallisuutta. Riskit kootaan myös taulukkoon, joka esitetään liitteenä 1. Lisäksi museon asiakaspalveluhenkilökunnalle tehdään kysely, jolla selvitetään millainen ohjeistus olisi aidosti hyödyllinen ja mitkä asiat olisivat sellaisia, jotka täytyy ohjeeseen kirjata. Lisäksi tehdään pintapuolinen katsaus erilaisiin materiaaleihin, niiden vaurioitumistapoihin ja sopiviin pintapuhdistusmenetelmiin. Näistä tiedoista pyritään löytämään ne asiat, jotka olisi hyvä huomioida asiakaspalveluhenkilökunnalle suunnatussa ohjeessa, ja kootaan kuvallinen ja selkeä käsittely- ja puhdistusohjeistus (liite 2) sekä poikkeustilanneohjeistukset (liite 3). Ohjeista pyritään tekemään sellainen, että sen noudattaminen on helppoa ja yksinkertaista, ja että esitetyt toimenpiteet ovat hyvin perusteltuja ja aiheellisia.

2 Designmuseo

Designmuseo, vuoteen 2002 Taideteollisuusmuseo, on perustettu vuonna 1873 taideteollisen koulutuksen opetuskokoelmaksi. Museon esikuvana perustamisen aikaan oli Victoria & Albert Museum, jonka jalanjäljissä tahdottiin kulkea. (Korvenmaa 2013, 4) Designmuseon omistaa Designmuseon säätiö, joka on yksityinen valtionapulaitos.

2.1 Museon toiminta

Designmuseo kerää, tutkii, esittelee ja säilyttää suomalaisia ja kansainvälisiä muotoilun ilmiöitä. Museon kokoelmapolitiikan (2014) mukaan museon tallennusalueeseen kuuluvat muun muassa huonekalu- ja sisustussuunnittelu, lasi- ja keramiikkamuotoilu, muoti- ja tekstiilisuunnittelu, teollinen muotoilu, korumuotoilu sekä innovaatiot ja immateriaalinen suunnittelu. Designmuseo on yksi Suomen 17 valtakunnallisesta vastuumuseosta. Kokoelmat on jaettu esine-, arkisto-, kuva- ja piirustuskokoelmiin. Museolla on tällä hetkellä 75 000 esinettä, 45 000 piirrosta ja 125 000 kuvaa, jotka yhteisesti muodostavat kattavan kuvan muotoilun historiasta Suomessa. Merkittävästi museon kokoelmat laajenivat vuonna 2005, kun Hackman Pro Design -säätiö fuusioitui Taideteollisuusmuseon säätiöön ja museo sai huolehdittavakseen Arabian museon, Nuutajärven lasimuseon, Iittalan lasimuseon sekä Hackman-Sorsakosken kokoelmat. (Designmuseon kokoelmapolitiikka 2014).

Designmuseossa työskentelee yhteensä noin 35 työntekijää, joista noin puolet yleisötyössä, joskaan kaikki eivät tee säännöllisiä työvuoroja. Suomen mittakaavassa kyse on keskisuuresta museosta.

Nykyisiin tiloihinsa Korkeavuorenkatu 23:een museo on muuttanut vuonna 1978. Siihen asti rakennus toimi ruotsinkielisenä oppikouluna (Läroverket för gossar och flickor) (kuva 1). Ennen tätä museo on viettänyt melkoista kiertolaisen elämää ja museo kokoelmineen on ehtinyt majoilla useissa eri osoitteissa (Svenskberg 2013, 48).



Kuva 1: Designmuseon rakennus Korkeavuorenkatu 23 huhtikuussa 2020.

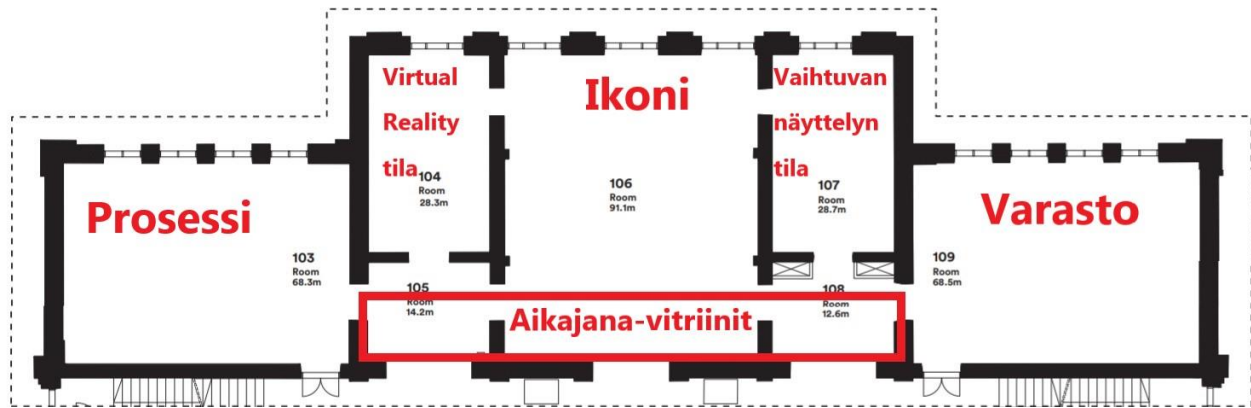
Museolla saattaa olla edessään suuria muutoksen tuulia. Yhdistyminen Arkkitehtuurimuseon kanssa uudeksi design- ja arkkitehtuurin yhteismuseoksi ottaa askeleita kohti toteutumistaan. Elokuussa 2018 julkistettiin Helsingin kaupungin kanssa yhteistyössä tehty selvitys aiheesta ja 2019 julkaistiin toimintamalliehdotus ja alustava konsepti (uusi museo). Lisäksi Designmuseum on uudistamassa kokoelmapolitiikkaansa 2020, josta viimeisin versio on vuodelta 2014.

2.2 Kokoelmanäyttely Utopia Nyt

Designmuseon kokoelmia esittelee kokoelmanäyttely Utopia Nyt. Se avattiin 4.2.2017. Alunperäinen loppumispäivä oli siitä kolme vuotta eteenpäin vuonna 2020. Näyttelyä päätettiin kuitenkin jatkaa eikä uusi päättymispäivä ole vielä tiedossa.

Näyttelytila on jaettu kolmeen suurempaan ja kahteen pienempään tilaan. Tiloja yhdistää näyttelyn toisella seinustalla kulkevat aikajanavetriinit ja projisoinnit. Kolmesta suuremmasta tilasta ensimmäinen on teemaltaan ja nimeltään Prosessi ja siellä esitellään, kuinka esine tai palvelu muotoutuu. Seuraavassa suuressa tilassa, Ikoni-huoneessa, käsitellään suomalaisen muotoilun ikoneita ja esineitä, jotka ovat muodostuneet Suomessa

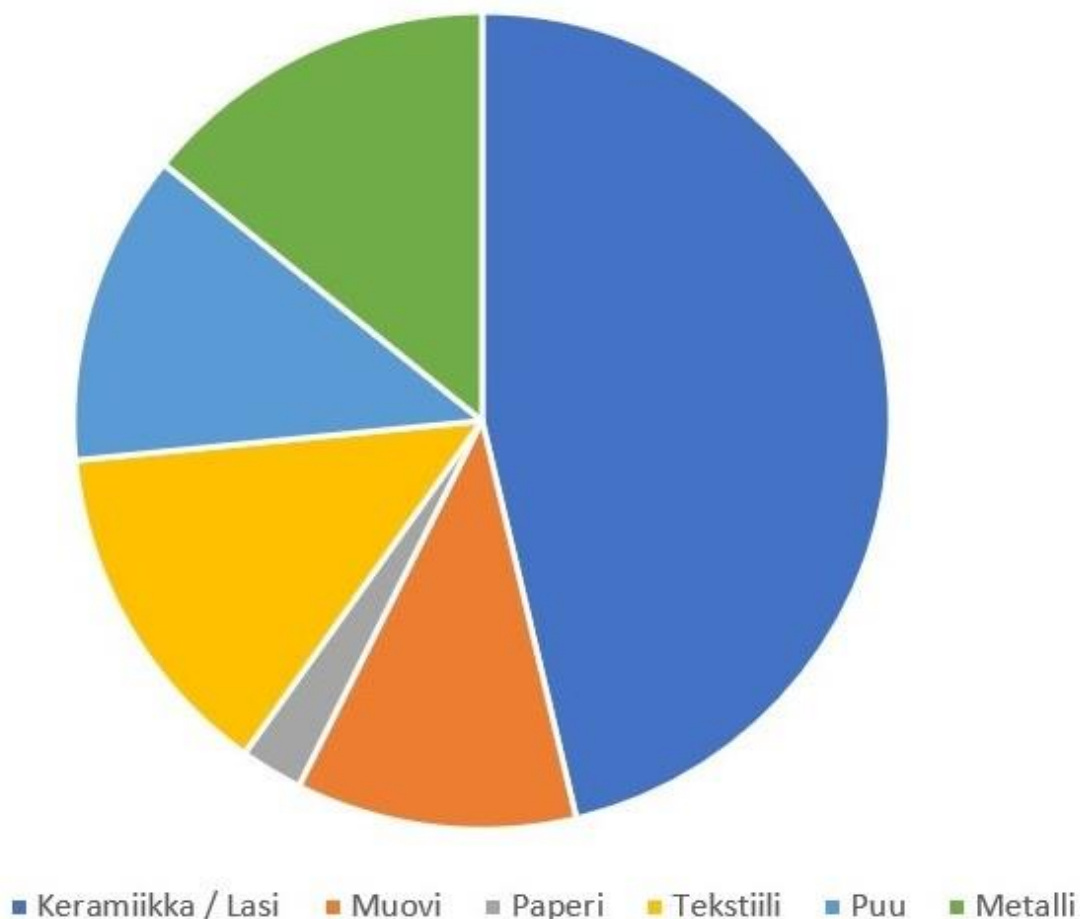
klassikoiksi. Viimeinen suurempi tila on nimeltään Varasto, ja siellä on esillä arkisia esineitä, jotka pitävät sisällään merkittäviä tarinoita suomalaisuudesta. Varasto-huone koostuu yhteen sen, mitä kaikkea muotoilu voi olla. Kahdesta pienemmästä huoneesta toisessa on tarjolla Virtual Reality -elämyksiä ja toisessa on vaihtuvien näyttelyiden tila. Tilat on osoitettu oheisessa kuvassa 2.



Kuva 2: Designmuseon Utopia Nyt -kokoelmanäyttelyn huoneet nimettyinä

Näyttelyssä on noin 170 esinettä. Esillä on niiden lisäksi huonekaluja, vaatteita ja muita käyttöesineitä. Näyttelyn esineet ovat museokontekstissa suhteellisen uusia, lähes kaikki alle sata vuotta vanhoja. Merkittävä osa on tältä vuosituhannelta.

Kiinnostavaa on myös tietää, mitä materiaaleja näyttelyesineet edustavat. Jotta nähtäisiin, miten kukin materiaali on näyttelyssä edustettuna, kokoelmanäyttelyn esineet jaoteltiin sen materiaalin mukaan, josta esine enimmäkseen koostuu (kuva 3). Huomattava osa esineistä on monimateriaaliesineitä ja se täytyy ottaa kuvaa tulkitessa huomioon. Kuva antaa kuitenkin viitteitä siitä, miten materiaalit näyttelyssä jakautuvat. Keramiikka- ja lasiesineitä on näyttelyssä määrällisesti eniten.



Kuva 3: Utopia Nyt -näyttelyn esineiden materiaalijakauma.

2.3 Kokoelman ja näyttelyiden hoito

Näyttelyiden huoltamisesta ja esineistöstä vastaa kokoelmapuolen henkilökunnan lisäksi yleisötyön henkilöstö, sekä museomestarit. Designmuseon henkilökuntaan ei kuulu konservaattoa. Kokoelmapolitiikassa (2014) on määritelty, että kun konservointia, kuntokartoitusta tai muita toimenpidesuunnitelmia tarvitaan, käytetään ulkopuolista konservointipalvelua. Kokoelmapolitiikassa on määritelty kuitenkin museon periaatteeksi esineiden ja originaalimateriaalin säilyttäminen muuttumattomana, mikä edellyttää hyviä säilytysolosuhteita ja huolellista käsittelyä siirroissa, kuljetuksessa ja esittämisessä. Nämä periaatteet ja niiden noudattaminen ja ylläpitäminen museotyössä kuuluisivat luontevasti juurikin konservaatton työnkuvaan. Designmuseolla on ollut konservaatton vuoteen 1996 asti, jolloin konservaatton lisäksi jättäytyivät pois kirjastonhoitaja ja valokuvaaja (Thiel 2020).

Asiakaspalveluhenkilökunta tekee siistimistä kokoelmanäyttelyssä. Siivoustyölle on yleensä varattu maanantaipäivä, sillä silloin museo on talvikaudella suljettu. Siivoustyöhön kuuluu vitriinien puhdistus pölystä ja sormenjäljistä, mutta toisinaan asiakaspalveluhenkilökunta on puhdistanut myös esineitä. Esineiden puhdistukseen ei ole ohjeistusta, eikä tehtyjä toimenpiteitä kirjata ylös.

3 Riskikartoitus

Kun päämääränä on tehdä ohjeistusta siitä, miten näyttelyä olisi hyvä huoltaa, on tiedotettava myös museossa esineistöön vaikuttavat sisäiset ja ulkoiset riskitekijät. Riskikartoitus on tehty erityisesti Utopia Nyt -kokoelmanäyttelyä silmällä pitäen, mutta monet käsiteltävistä riskeistä ovat sellaisia, jotka koskettavat koko museota. Monien riskien kohdalla riskikartoitus on siis sovellettavissa myös muihin näyttelyihin. Riskikartoitus on tehty ensisijaisesti esineturvallisuuden näkökulmasta, ja henkilöturvallisuuskulmaa sivutaan vain vähän.

Designmuseolla on vuosien varrella sattunut ja tapahtunut kaikenlaista, joskin vakavammilta tapaturmilta on onneksi välttytty. Museo on kärsinyt esimerkiksi joistakin varkauksista, vesivahingoista ja esineiden rikkoutumisista (Thiel 2020). Museossa ei ole aikaisemmin tehty riskikartoitusta näyttelyn osalta. Tämän riskikartoituksen tarkoituksena on ennen kaikkea tuottaa tietoa ohjeistuksia varten, sekä tuottaa ja koota tietoa riskeistä, jotka ehkä ovat tiedossa, mutta vaille auki kirjoitusta tai ratkaisuja.

3.1 Riskikartoituksen suunnittelu

Rober Waller on luonut malleja ja työkaluja riskikartoituksen suunnittelun helpottamiseksi. Cultural Property Risk Analysis Modelissa (2013) ohjeistetaan tunnistamaan riskitekijät ja arvioimaan sen perusteella riskin vakavuutta ja yleisyyttä. Waller jakaa riskit riskimatriisissaan kolmeen pääluokkaan vakavuudessa sekä yleisyydessä. Vakavuustasot ovat katastrofaalinen, vakava ja vähäinen. Yleisyydessä tasot ovat harvinainen, satunnainen ja jatkuva. Wallerin mukaan esimerkiksi valon vaikutus on vähäinen mutta jatkuva eli ajan myötä vaikutukset kumuloituvat. Wallerin mallissa kehoitetaan myös selvittämään, mitkä tekijät voivat vaikuttaa minkäkin riskin syntymiseen, ja mitkä ovat pahimmillaan riskien seuraukset. (Waller 2013). Näitä malleja on sovellettu riskikartoituksen

tekemisessä. Riskimatriisi esitetään luvussa 3.8 ja lisäksi liitteenä on taulukko, jossa arvioidaan riskitekijöitä ja seurauksia soveltaen Wallerin ohjeita riskien määrittelyyn (liite 1).

Riskien selvittämiseksi aluksi tehtiin jakoa museon sisäisiin riskeihin ja ulkoa tuleviin riskeihin. Koska olen itse ollut asiakaspalvelussa näyttelyvalvojana kolme vuotta, oli helppo tarttua aluksi yleisötilan haasteisiin. Ammensin siihen liittyviä riskejä paljon omista kokemuksistani sekä keskusteluista, joita muiden näyttelyvalvojien kanssa on käyty. Aiheet ovat hyvin arkisia ja sellaisia, jotka ovat tavallisissa työpäivissä jatkuvasti läsnä. Ne liittyvät paljolti siis siihen, mitä näyttelytilassa tapahtuu joka päivä, eli esimerkiksi kuinka paljon näyttelyesineitä kosketellaan.

Riskien arvioimiseksi oli myös tärkeää tehdä katsaus museon historiaan ja niihin asioihin, joita museossa on vuosien varrella tapahtunut. Tätä varten keskustelin museon koelma-amanuenssin Susanna Thielin kanssa, joka on ollut museolla töissä jo kauan ja tiesi kertoa museota kohdanneista haasteista.

Riskikartoitusta varten tehtiin tuohyönteismonitorointia sekä valoisuusmittauksia kokoelmanäyttelyssä. Tuohyönteismonitorointiaika jäi varsin lyhyeksi, vain neljän viikoksi, mutta se koettiin silti tarpeelliseksi tehdä. Hyödyllistä olisi ollut myös näyttelytilan pitkäaikainen ilmankosteustasojen seuranta tekeminen näyttelytilassa, mutta ajan puutteen vuoksi se jäi tekemättä.

3.2 Yleisötilan haasteet

Yleisö näyttelytiloissa tuo mukanaan monenlaisia riskejä museoesineille. Yleisön aiheuttamista riskeistä voisi kuitenkin ajatella, että ne ovat tavallaan ainoa riski, joka kannattaa ottaa. Jos riskit minimoitaisiin täysin, se tarkoittaisi, ettei esineitä esitettäisi yleisölle koskaan. Riskien tiedostaminen ja minimoiminen mahdollisuuksien mukaan on kuitenkin museoille elintärkeää. Yleisön mukanaan tuomiin riskeihin kuuluvat erilaiset ilkivallan teot, varkaudet ja vahingot.

Museoiden kävijämäärät nousevat Suomessa kohisten, näin on käynyt myös Designmuseossa (Museotilasto 2010 ja 2018). Museossa vierailee vilkkaina päivinä jopa 1000 asiakasta ja tapahtumapäivinä, kuten Taiteiden yönä, vieläkin enemmän. Suuri ihmis määrä tarkoittaa suurempaa todennäköisyyttä sille, että jotakin sattuu. Designmuseo ei

ole fyysisesti suuri museo ja käytävämainen kokoelmanäyttely ruuhkautuukin helposti. Ruuhka altistaa esineet helposti tahattomalle koskettelulle ja tönimiselle, kun ihmiset koettavat vaeltaa ruuhkassa eteenpäin ja varmistua, että näkevät varmasti kaikki esineet.

3.2.1 Asiakkaat näyttelytilassa

Sen lisäksi, että ihmiset vahingossa saattavat koskettaa näyttelyesineitä, niitä kosketaan myös tarkoituksella. Sormenjäljet voivat aiheuttaa esineille vahinkoa, erityisesti esimerkiksi kiillotetut hopea- ja messinkiesineet ovat erittäin herkkiä sormenjäljille. Lisäksi näkyvät sormenjäljet esineissä voivat antaa viestin, että esineeseen on sopivaa koskea. Ihmiset vaikuttavat olevan kovin kiinnostuneita siitä, miltä joku materiaali tuntuu. Esineitä halutaan koskea mitä moninaisimmista syistä. Yksi syy voi olla se, että näyttelyssä on paljon arkisia esineitä, joita on kotona totuttu koskemaan. Riskikartoitusta varten kyselin Designmuseon asiakaspalvelun näyttelyvalvojilta, mitä esineitä kosketellaan näyttelyssä eniten. Vastaukset voisi tiivistää yhteen lauseeseen: kaikkea mitä voi koskea, kosketaan. Kokoelmanäyttelyssä on muutama esine, joka nousi kyselyssä ylitse muiden. Harri Koskisen K-tuoli on asiakkaiden mielestä erityisen herkullisella paikalla, sillä sitä usein puristellaan ja sen päälle nousee jopa istumaan. Tuolin sijoittelu osaltaan vaikuttaa siihen, miksi sitä kosketellaan niin paljon (kuva 4).



Kuva 4: Harri Koskisen K-tuoli Ikoni-huoneessa. Jalusta on matala ja pieni, mikä altistaa sen koskettelulle.

Toinen erityisen paljon koskettelu osakseen saava esine on Ettore Sottsassin Olivetti Valentine -matkakirjoituskone, joka on aseteltu kuin kutsumaan kokeilemaan, miten kirjoitus sujuukaan (kuva 5). Kokeilun seurauksena jumittuneet kirjasimet täytyy vapauttaa lähes päivittäin. On selvää, että tällainen aiheuttaa tarpeetonta kulumista esineelle.



Kuva 5: Olivetti-kirjoituskone oikealla ylhäällä. Vasemmalla Palaset-lipasto.

Matkakirjoituskoneen vieressä on esillä Ristomatti Ratian Palaset-lipasto, jonka myös monet mainitsivat kosketteluun uhrina. Lipaston laatikoita vedetään auki ja kurkataan sisään. Keskusteluissa nousivat esille myös Marimekon vaatteet, sekä Ilkka Terhon ja Teppo Asikaisen Netsurfer-tietokonedivaani.

Yksi murheen aihe näyttelyssä ovat reput. Designmuseolla on käytäntönä, ettei suuria reppuja saisi viedä näyttelyyn, mutta lukollisten kaappien vähäinen määrä aiheuttaa sen, että reppuja väkisinkin kulkeutuu sisään näyttelytiloihin. Reppu saattaa huolimattoman asiakkaan selässä aiheuttaa vahinkoa, jos se osuu näyttelyesineeseen tai vitriiniin. Tässä ratkaisuna toimisi riittävä lukollisten kaappien määrä kasvavalle kävijämäärälle, ja selkeä sääntö siitä, millainen laukku on näyttelyyn sopivaa viedä.

Talvisin asiakkailla saattaa olla jalassaan nastakengät, joilla ei parane museon lattioille astella. Kengistä ei liene haittaa näyttelyesineille, mutta ensimmäisen kerroksen alkupe räinän kivilattia on suojelemisen arvoinen. Tämä onkin otettu museolla huomioon ja kas salta nastakenkäinen asiakas voi saada kengilleen suojat näyttelyvierailun ajaksi. Ongelma koskee vain talvikautta.

3.2.2 Tapahtumat ja tilaisuudet

Designmuseossa järjestetään myös paljon erilaisia tapahtumatilaisuuksia. Avajaisten lisäksi on ollut esimerkiksi julkistamistilaisuuksia, illallisia ja pikkujouluja. Nämä tapahtumat tuovat aivan omanlaisensa riskit esineturvallisuuteen. Tilaisuuksiin nimittäin usein liittyy syömistä ja juomista näyttelytiloissa, mikä normaalisti on ehdottomasti kielletty. Syöminen ja juominen aiheuttavat esineille vaaran, joka materiaalista riippuen voi olla vakavakin. Näihin tilaisuuksiin liittyy usein myös alkoholin käyttö. Lienee selvää, että alkoholin vaikutuksen alaisena tapaturmariski ja näin ollen myös riski esineturvallisuudelle kasvaa. Museosta on jouduttu joskus jopa poistamaan ihmisiä liiallisen humalatilan vuoksi. Tarjoilujen rajaamista täysin näyttelytilojen ulkopuolelle olisi suositeltavaa harvita. Linjanveto museossa kuitenkin on, ettei kokoelmanäyttelyssä koskaan ole tarjoilua eikä sinne saa viedä ruokaa tai juomaa. Tällaisissa tarjoiluja sisältävissä tilaisuuksissa näyttelyvalvojen merkitys kasvaa, kun riskitilanteisiin on mahdollista puuttua heti.

3.2.3 Ilkivalta ja vahingot

Näyttelyesineen kannalta merkittävä riski on varkaus. Pahimmassa tapauksessa esine häviää lopullisesti. Designmuseossa varkauksia on tapahtunut ainakin kahdesti. Näyttelystä on kerran varastettu esillä ollut takki, jonka asiakas on ilmeisesti laittanut päälleen ja kävellyt ulos museosta. Toinen tapaus oli, kun näyttelystä varastettiin kultainen koru, joka palautui museolle juuri ennen sulatukseen joutumista (Thiel 2020). Varkaudet ovat kuitenkin onneksi museoissa harvinaisia, mutta riskinä niin suuri, että sen estämiseksi kannattaa tehdä mahdollisimman paljon toimenpiteitä. Varkauden ehkäisemiseksi toimivia välineitä ovat esimerkiksi esineiden esilläpito lukitussa vitriinissä, esineen kiinnitys jalustaan tai ripustimeen sekä esillepano niin, että siihen on vaikea yltää. Myös tehokas, riittävällä miehityksellä ja koulutuksella toimiva näyttelyvalvonta sekä asianmukainen kameravalvonta ovat tärkeitä toimenpiteitä varkauden ehkäisemiseksi.

Varkauksien lisäksi museolle voi olla uhka myös muunlainen ilkivalta. On mahdollista, että esineitä tuhotaan, liikutellaan tai töhritään. Tässä ehkäisykeinona toimivat varmasti samat kuin varkaudenestossakin. Tärkeintä lienee kuitenkin ymmärtää ja tiedostaa molemmat puolet ja riskit. Jos esine asetetaan näytteille niin, että se on helposti varastettavissa, voidaan ajatella, että on silloin otettu riski, että näin voi myös tapahtua.

Lisäksi asiakas saattaa tarkoittamattaan aiheuttaa esineille vahinkoa. Näin on käynyt viimeksi vuonna 2019, kun vitriinistä putosivat kännykkämallit alas asiakkaan tönäistyä vitriiniä. Tällaiset tilanteet ovat valitettavia ja vaikeasti ennustettavia mutta riskinä hyvin todellisia. Pahimmassa tapauksessa näyttelyesine voi tuhoutua lopullisesti tai asiakkaalle itselleen voi sattua pahasti. Tämän kaltaisten tilanteiden välttämiseksi museossa liikkumisen pelisääntöjen on oltava selvät.

Vahinko tai ilkivallan teko voi tapahtua hyvin huomaamatta ja silloin esineelle koitunut vahinko huomataan myöhemmin tapahtuman jälkeen. Esineistä olisi hyvä olla selkeät turvakuvat, jotta voitaisiin tarkistaa, onko vaurio uusi vai ollut esineessä jo ennen näyttelyä. Vaurio saattaa jäädä pitkäksikin aikaa huomaamatta henkilökunnalta, jos se on pieni tai piilossa.

3.3 Tulipalo

Tulipalo ei ole kovin todennäköinen riski, mutta vakavuudessaan se on pahimmillaan erittäin vakava sekä erittäin tuhoava. Se on riski, joka on otettava erittäin tosissaan. Pahimmillaan tulipalossa menetetään niin esineet kuin rakennuskin. Lisäksi vakavien henkilövahinkojen mahdollisuus on suuri. Tulipalon syttymissyitä voivat olla esimerkiksi tuhopoltto, sähkölaitevika, kuumenevien laitteiden huolimaton käsittely, tupakointi tai vaikkapa kynttilät. Kesällä 2018 asiakkaan puhelin syttyi laukussa yllättäen tuleen, joka onneksi saatiin taltutettua näyttelyvalvojan nopeiden refleksien ansiosta, hänen sammutettuaan palavan puhelimen vaahtosammuttimella.

Museolla on tapana pitää esimerkiksi avajaisten aikaan lyhtyjä museon ulkoportailla tuomassa tunnelmaa pimeisiin iltoihin. Lyhtyjen kanssa on noudatettava erityistä varovaisuutta ja pidettävä huoli, että ne ovat tarpeeksi kaukana rakennuksesta ja, että ne sammutetaan huolellisesti. Myös tupakointipaikat on osoitettava tarpeeksi kauas museorakennuksesta. Tapahtumatilaisuuksissa, esimerkiksi erilaisilla illallisilla, saattaa olla pöydässä kynttilöitä. Kynttilöitä ei saa jättää palamaan tilaan ilman valvontaa, ja ne tulee sammuttaa huolellisesti heti tilaisuuden päätyttyä.

Designmuseolla on laadittuna pelastussuunnitelma asiakkaille ja henkilökunnalle palon, ryöstön tai sairaskohtauksen sattuessa. Pelastussuunnitelma on tehty henkilöturvallisu-

den näkökulmasta, eikä siinä oteta huomioon esineturvallisuuteen liittyviä seikkoja. Asiakaspalveluhenkilökunta on käynyt pelastuskoulutuksen, jossa on käyty läpi poistumistiet ja toimintatapa tulipalohälytyksen sattuessa. Hälytyksen tultua asiakaspalveluhenkilökunta on vastuussa asiakkaiden poistamisesta näyttelytiloista. Asiakaspalveluhenkilökunnalle on järjestetty myös ensisammutuskoulutus. Suomen laki velvoittaa kaikki museot pelastussuunnitelman laatimiseen.

Pelastuslaissa myös veloitetaan, että ”uloskäytävät ja kulkureitit niille pidetään kulkukelpoisina ja esteettöminä ja muutenkin sellaisessa kunnossa, että niitä voidaan käyttää turvallisesti ja tehokkaasti” (Pelastuslaki 10 §). Tässä museolla on hieman parantamisen varaa. Museo on niin pieni ja tilat ahtaita, että väkisinkin henkilökunnan tilojen käytäville jää toisinaan lojumaan milloin mitään. Erityisesti näyttelynvaihdon aika on tämän suhteen kriittistä.

Museon etu on, että se sijaitsee erittäin lähellä pelastuslaitosta ja ensisammutusvalmiudet ovat hyvät ja jauhesammuttimia on talossa riittävästi. Museolla on useita palo-ovia, joiden luvattu palonkesto on 30 minuuttia. Museolla ei kuitenkaan ole sprinklerisammutusjärjestelmää.

Museolla ei ole näyttelyesineistön pelastussuunnitelmaa, jossa esimerkiksi määriteltäisiin se, mitkä esineet ovat tulipalon sattuessa palopelastushenkilökunnan prioriteetteja näyttelystä pelastettaviksi. Tällaisen toimittaminen pelastuslaitokselle olisi esineistön ja kulttuuriperinnön säilymisen kannalta oleellista.

3.4 Vesivahinko

Vesivahinkoja on sattunut Designmuseossa ja riskitekijöitä on selkeästi havaittavissa. Vuotava katto on aiheuttanut sen, että toisen kerroksen näyttelytilaan on toisinaan tullut vettä runsaastikin. Vesivahingosta aiheutunut kosteus on aiheuttanut paperiselle näyttelyesineelle vahinkoa. Tämä on ongelma, joka esiintyy runsaiden vesisateiden tai lumien sulamisen aikaan. Lisäksi putkistot ovat aiheuttaneet vesivahinkoja kolmannen kerroksen toimistotiloihin. Siellä putket myös keräävät kondenssivettä, joka tippuu alas pöydille ja lattioille. On käynyt niin, että kondenssivettä on pudonnut Marimekon tekstiileille ja tekstiileissä oleva väri on veden mukana valunut. Tästä syystä kolmannen kerroksen toimistotiloissa pyritään olemaan säilyttämättä pysyvästi kokoelmaan kuuluvia esineitä.

(Thiel 2020). Nämä ongelmat ovat sen taseisia, ettei niiden ratkaisemiseksi tässä riskikartoituksessa oteta kantaa.

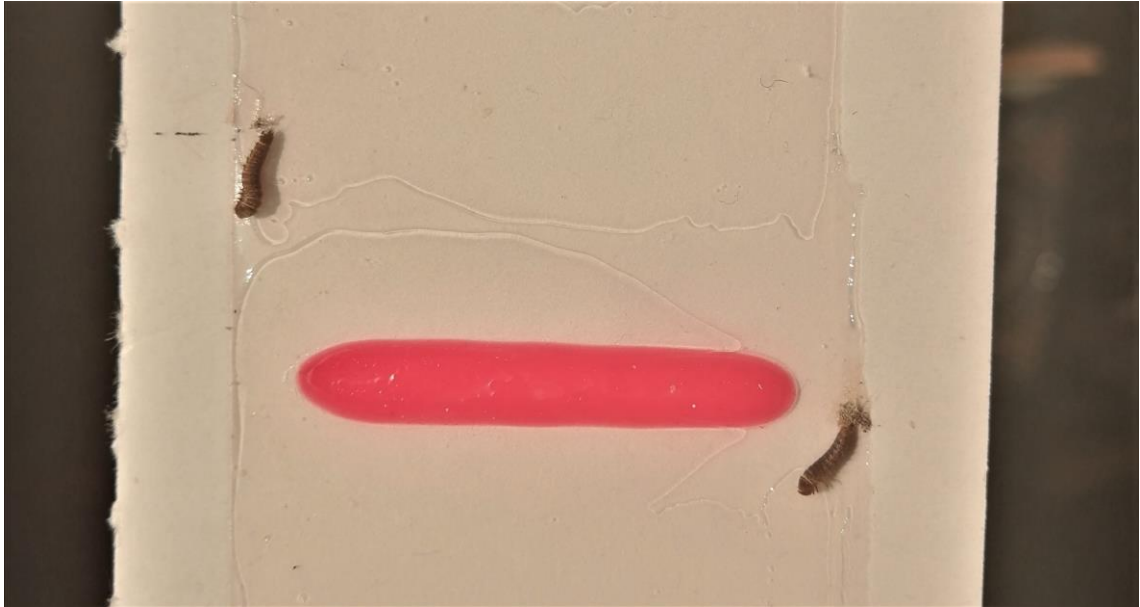
Pienemmän vesivahinkoriskin aiheuttavat museon näyttelytiloissa talvisin surisevat kosteuttajat. Niiden täyttö on museomestarin ja asiakaspalveluhenkilökunnan vastuulla. Kosteuttajia täytetään niin, että kosteuttajan luo viedään sankoissa ja kastelukannuissa vettä. Niistä vesi kaadetaan pieneen aukkoon kosteuttajassa. Tätä työtä tehdään usein asiakkaiden ollessa vielä museossa. Työssä usein vettä loiskuu pieniä määriä minne sattuu, vaikka sitä tekisi kuinka huolellisesti. Se, että tätä tehdään asiakkaiden läsnä ollessa, lisää vahingon mahdollisuutta. Vesisanko voi esimerkiksi kaatua. Pahimmassa tapauksessa vettä joutuu esineen päälle, ja jollekin esineelle pienikin määrä voi olla tuhoavaa.

3.5 Tuholaiset

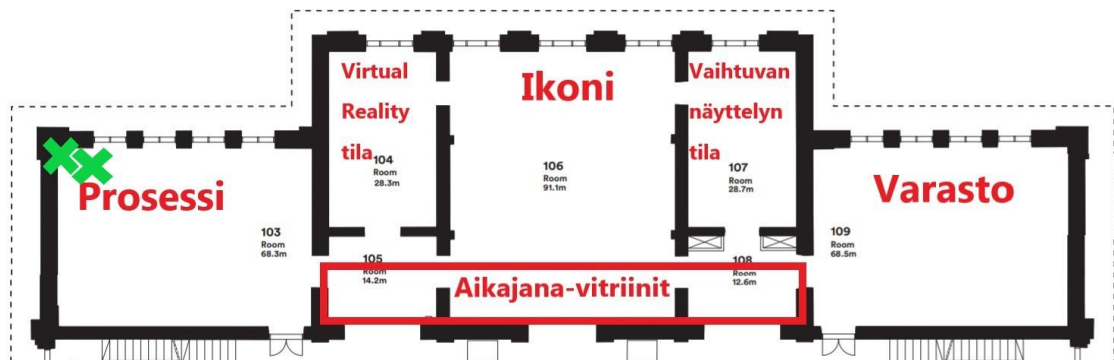
Tuholaiset ovat merkittävä riski orgaaniselle materiaalille museossa. Ne voivat vahingoittaa tekstiilejä erityisesti villaa. Myös likainen tekstiilimateriaali houkuttelee turkiskuuoriaisia. Aikuinen turkiskuuoriainen ei aiheuta vahinkoa, vaan materiaalia syövät toukat. Siksi esineistä voikin löytyä toukkien lisäksi toukkien koteloita (Vieraslajit). Asiakaspalveluhenkilökunta on löytänyt toisinaan turkiskuuoriaisen toukiksi tunnistettuja tuhohyönteisiä. Viimeksi tällainen löytö on tehty joulukuussa 2019. Kattojen rakenteissa on ilmeisesti linnun pesiä, joissa myös tuhohyönteiset viihtyvät ja päätyvät näin toisinaan myös näyttelytiloihin. (Thiel 2020). Turkiskuuoriaiset viihtyvät muutenkin vanhojen rakennusten rakenteissa kuten lattiapäällysteiden alla, jalkalistojen alla tai välipohjan täytteissä (Vieraslajit). Asiakaspalvelutyön henkilökunta on tehnyt tuhohyönteisseurantaa ainakin Ryijy-näyttelyssä 2009.

Helmikuun 26. päivä 2020 aloitettiin neljä viikkoa kestävä tuhohyönteisten monitorointi SX Detect-It -hyönteisansoilla, jotka on tarkoitettu ryömivien hyönteisten monitorointiin. Monitoroinnin aikana löytyi kaksi turkiskuuoriaisen toukaksi tunnistettua toukkaa. Molemmat toukat olivat samassa ansassa (kuva 6). Ansa oli sijoitettuna kokoelmanäyttelyn Prosessi-huoneen nurkkaan jalustan alle (kuva 7). English Heritage on luonut yksityiskohtaisen ohjeistuksen siitä, kuinka monitorointia tulisi tehdä ja tietoa siitä kerätä. Oh-

jeessa kehoitetaan merkitsemään pohjapiirrokseen värikoodein esiintyneet tuhohyönteiset (Lauder, Dee 2019). Samankaltaista seurantaan olisi syytä tehdä museolla myös jatkossa, jotta saadaan tietoa siitä, missä esimerkiksi turkiskuriaisia erityisesti esiintyy.



Kuva 6: Turkiskuriaisen toukiksi tunnistettuja hyönteisiä takertuneina ansaan.



Kuva 7: Pohjapiirros, johon on merkitty hyönteisten löytöpaikat. Ansat kerättiin pois 25.3.2020

Kokoelmanäyttelyyn asetetuista viidestä ansasta kaksi katosi neljän viikon aikana, joten niiden tuloksia ei voida tässä käsitellä. Tulosten perusteella on mahdollista, että turkiskuriaisia talossa on, mikä tarkoittaa, että se täytyy ottaa museolla huomioon. Tilannetta olisi hyvä monitoroida edelleen, jotta voitaisiin seurata, lisääntyykö hyönteisten määrä. Lisäksi esimerkiksi nahkaa ja villaa sisältävät näyttelyesineet kannattaa pitää erityistarkkailussa.

3.6 Olosuhteet ja niiden muutokset

Eri materiaalit reagoivat eri tavoin olosuhdevaihteluihin ja voivat vaatia hyvinkin erilaiset optimaaliset olosuhteet. Kaikille esine- ja materiaaliryhmille on mahdotonta saada näyttelytilassa aikaan parhaimmat mahdolliset olosuhteet, joten näyttelyolosuhteet vaativat harkittuja kompromisseja. Näyttely on esineelle väliaikainen tila, joten joustovaraa olosuhteissa on enemmän kuin säilytysolosuhteita mietittäessä. Utopia Nyt -näyttelyn osalta on kuitenkin kyse pitkäaikaisesta, vuosia kestävästä, näyttelystä. Olosuhteet ja niiden säännöllinen seuranta olisi tässä tilanteessa siis hyvä ottaa tarkempaan käsittelyyn.

3.6.1 Pöly

Pölyä on sisätiloissa kaikkialla. Pöly koostuu tekstiilikuiduista, katupölystä, rakennuspölystä, siitepölystä ja ihmisen hilseestä. Pölyä tulee rakennukseen sisältä ja ulkoa ja ihmisten mukana. Sitä kertyy erityisesti niiden esineiden päälle, jotka eivät ole vitriinissä. Designmuseon kokoelmanäyttelyssä on avoin vitriini, jossa ei ole kattoa (kuva 8). Näyttelytilan toista seinää reunustavat vinoseinäiset aikajanavitriinit, joissa katon ja seinän välissä on noin kahden senttimetrin rako (kuva 9).



Kuva 8: Vitriini, jossa ei ole kattoa kokoelmanäyttelyn Ikoni-huoneessa.



Kuva 9: Vitriini, jossa on rako kahden lasin välissä. Raosta pääsee pölyä vitriinin sisään.

Tällaisissa vitriineissä olevat esineet ovat muita alttiimpia pölyn vaikutuksille. Pöly ja lika houkuttelevat tuholaisia sekä voivat pitkäaikaisen altistuksen jälkeen tarttua esineeseen niin, että puhdistus lopulta vahingoittaa esinettä. Runsas ilmankosteus saattaa myös aiheuttaa sen, että pöly tarttuu esineeseen tiukemmin (Brimblecombe, Lithgow, Lloyd, Thickett & Yoon 2005). Designmuseon asiakaspalveluhenkilökunta on pitänyt näyttelyä puhtaana, ja siivouskerroista on kirjattu siivouspäiväkirjaan, mitä on siivottu ja milloin.

Näyttelytiloja siivoaa myös siivousfirma, mutta heidän vastuullaan ovat vain lattiat. Siivouspäiväkirjasta selviää, että siivous on keskittynyt juurikin pölyjen ja sormenjälkien poistamiseen vitriineistä, vitriinien päältä ja jalustoilta. Siivouspäiväkirjasta eivät varsinaisesti selviä näyttelyesineille tehdyt toimenpiteet. (Designmuseon siivouspäiväkirja 2017 - 2020). Tämän kaltainen siivoustyö on tärkeää esineistön, sekä esteettisen ja siistin vaikutelman säilyttämiseksi. Tähän kuitenkin on ainakin esineistön puhdistuksen osalta laadittava tarkat ohjeet, kuinka esineitä käsitellään ja puhdistetaan. Tähän ohjeeseen keskitytään perusteellisesti luvussa 4. Olisi myös tärkeää kirjata mitä puhdistustoimenpiteitä kukakin on tehnyt ja milloin ne on tehty. Oman riskinsä esineistölle tuo se, ettei tällaista ohjeistusta ole olemassa vaan kaikki tekevät parhaan taitonsa mukaan. Tämä johtaa siihen, että työn laatu voi olla hyvinkin epätasaista. Lisäriskin tuo mahdollinen kiire puhdistustyötä tehtäessä. Esineiden siirtely on riski esineille. Tästä syystä on myös hyvä miettiä tarkkaan, kuinka usein puhdistusta tehdään. Museo on kiinni talvikaudella maanantaisin, jolloin huoltotoimiin on yleensä varattu yksi maanantai epäsäännöllisin väliajoin.

Museolla on ongelmana myös kattorakenteista toisinaan valuva hiekka ja sahanpuru, joka ei varsinaisesti ole pölyä, mutta esineille vahingollista.

3.6.2 Valo

Valon vaikutukset ovat suurimpia tekstiileissä ja paperissa. Valon aiheuttamaan vahinkoon vaikuttavat valon intensiteetti, altistuksen kesto ja UV-säteilyn määrä. Valo voi haahtaa tekstiilin tai paperin värejä. Pahinta näille materiaaleille on auringonvalo, sillä siinä on eniten vahingollista UV-säteilyä (CCI, 2013). Kokoelmanäyttelyssä kaikki ikkunat on peitetty, eikä auringonvaloa täten tule näyttelyyn ollenkaan. Myös liian voimakas tai pitkäaikainen altistus keinotekoista valoa on esineille haitallista. Valon aiheuttamat vauriot ovat samat kirkkaassa valaistuksessa lyhyessä ajassa (esimerkiksi 100 lux, 400 tuntia), kuin hämärässä valossa pidemmässä ajassa (50 lux, 800 tuntia) (CCI, 2013). Utopia Nyt -näyttelyn valaistuksen suunnittelua on konsultoinut konservaattori, joka on antanut ohjeistuksen enimmillään 100 lux:n valaistukseen (Thiel 2020).

Helmikuussa 2020 tehtiin valon voimakkuusmittauksia kokoelmanäyttelyssä. Mittauksia suoritettiin valoherkille paperi- ja tekstiilimateriaaleille, joiden kohdalla oikean valonvoimakkuuden varmistaminen on tärkeää. Muut materiaalit, kuten keramiikka tai metallit, eivät ole samalla tavalla valoherkkiä.

Näyttelyssä esillä olevat vaatteet roikkuvat henkareissa ja vaatteiden edestä mitattuna valon voimakkuus oli noin 80-100 lux, mutta vaatteiden päältä, jonne kohdevalo suoraan osuu, mitattuna jopa 195 lux (kuva 10). On mahdollista, että tekstiilin väri haalistuu enemmän siitä, mihin valoa osuu.



Kuva 10: Valoisuusmittauksien paikat. A: päältä, B: edestä.

Valomittaus tehtiin myös paperinaruverhoillusta Harri Koskisen K-tuolista. Tuoliin osuu voimakas pyöreä kohdevalo, ja kirkkaimmasta kohdasta mitattuna valon voimakkuus oli jopa 350 lux. Tällainen tuolin osittainen valaisu ei ole toivottavaa. Sen lisäksi, että valo

voi aiheuttaa haalistumaa osaan tuolista, on puolittainen valaisu esteettisesti hieman outo valinta. Olisi parempi, jos valo osuisi tuoliin pehmeämmin ja laajemmin.

Lähes kaikissa mittauspaikoissa tulokset ylittivät 100 lux:n asetetun arvon. Aikajanavitriinissä olevan kirjan kohdalla valon voimakkuus oli yli 240 lux ja kangasnäytteen kohdalla 260 lux. Lasten haalarin kohdalla valon voimakkuus oli kuitenkin vain 65 lux. Esi-
neen näkemisen kannalta luxien raja-arvoksi on asetettu 50 lux. Se on valaistus, jossa nuorehko ihminen pystyy vielä erottamaan yksityiskohdat. Vanhempi ihminen voi tarvita tähän jopa kolminkertaisen valaistuksen. (CCI 2013)

3.6.3 Ilmankosteus

Designmuseon kokoelmanäyttelyssä ei ole tällä hetkellä jatkuvaa olosuhdeseurantaa ilmankosteuden osalta. Ilmankosteusmittauksia tehdään, kun säässä tapahtuu radikaaleja muutoksia (Särmä 2020). Se itsessään on riski, kun olosuhteista ei ole jatkuvan mittauksen tietoa. Silloin ei välttämättä voida varautua mahdollisiin tuleviin ongelmiin. Talo on vanha, eikä museokäyttöön alun perin suunniteltu, joten ilmanvaihto ei liene näyttely- tai museotoimintaan parhain mahdollinen. Talvisin käytössä ovat olleet ilmankostuttimet. Sateisina kesinä tai talvina on todennäköistä, että kosteus näyttelyssä nousee. Myös suuri kävijämäärä voi vaikuttaa piikkeinä ilmankosteuteen, kun asiakkaat tulevat esimerkiksi sateesta suoraan näyttelyyn.

Orgaaniset materiaalit, kuten nahka tai puu, usein vaativat hieman kosteampaa ympäristöä. Kuivuus voi aiheuttaa puun kutistumista ja nahan kovettumista. Liika kosteus kuitenkin altistaa mikrobikasvulle, kuten homehtumiselle. Metallit puolestaan säilyvät sitä paremmin korroosiolta, mitä kuivempaa on. Utopia Nyt -näyttelyssä parhaiten edustettuina olevat lasi- ja keramiikkaesineet taas ovat materiaaleina niin stabiileja, ettei ilmankosteudella ole juurikaan merkitystä säilymisen kannalta.

3.7 Näyttelyripustukset

Utopia Nyt -näyttelyssä on muutamia hieman ongelmallisia näyttelyripustuksia. Erityisesti tämä koskee tekstiilejä. Marimekon vaatteet ovat esillä ripustettuina metallisista putkista tehdyissä henkarimaisissa ripustimissa. Metallisten ripustimien päät ovat erittäin terävät ja porautuvat vaatteiden hiihoihin (kuva 11).



Kuva 11: Osoitetusta kohdasta voi nähdä, kuinka jyrkästi vaate laskeutuu. Vaateripustin pureutuu tekstiiliin.

Lisäksi on ongelmallista, että vaatteet roikkuvat niin, että painopiste on vain vaatteen yläosassa. Se voi aiheuttaa ajan myötä vaatteiden venymistä (CCI 2013). Lisäksi vaatteiden paino voi edesauttaa hankautumista terävään ripustimeen.

Lisäksi ainakin kahdessa Rut Brykin keramiikkavadiissa ripustus on sellainen, joka saat-
taa viimeistään näyttelyä purkaessa aiheuttaa teokselle vahinkoa. Vadin ympärille on
laitettu rautalankaa, josta se on ripustettu seinään. Rautalanka vaikuttaa olevan hyvin
tiukasti vadin ympärillä, eikä rautalankaa ole päällystetty millään. Viimeistään ripustuk-
sen poistossa voi tapahtua niin, että esine vahingoittuu.

3.8 Riskimatriisi

Riskien vakavuuden havainnollistamiseksi on otettu avuksi Robert Wallerin riskimatriisi-
taulukko (Waller 2013). Täytetyn taulukon avulla on helppo verrata riskien vakavuutta tai
yleisyyttä toisiinsa.

Wallerin (1996) mukaan pääluokkia on kolme:

- 1) Katastrofaalinen ja harvinainen
- 2) Vakava ja satunnainen
- 3) Vähäinen ja jatkuva

Useimmat riskit asettuvat näihin kolmeen luokkaan. (Waller 1996)

Taulukossa 1 pystyakselilla on kuvattu se, kuinka vakava riski jokin on ja vaaka-akselilla sitä, kuinka yleisesti riski museossa esiintyy. Katastrofaaliseksi on luokiteltu kaikki ne riskit, jotka mahdollisesti ovat sitä. Esimerkiksi vesivahinkoja tapahtuu satunnaisesti museossa katon vuotamisen vuoksi, eivätkä ne aina ole katastrofaalisia, mutta se mahdollisuus on olemassa. Jatkuvaan ja vähäiseen riskin luokkaan on asetettu ne riskit, joiden vaikutus on ajan kuluessa kumuloituva.

Taulukko 1: Riskimatriisi, jossa pystyakselilla vakavuus ja vaaka-akselilla yleisyys

	Harvinainen	Satunnainen	Jatkuva
Katastrofaalinen	Tulipalo	Vesivahinko	
Vakava	Varkaus, ilkivalta	Asiakkaiden aiheuttamat vahingot, reput näyttelytilassa, tarjoilut näyttelytilassa	Esineisiin koskeminen, tuholaiset
Vähäinen		Nastakengät	Valo, ilmankosteus, pöly, ripustukset

Riskikartoituksen perusteella museo voi arvioida, kuinka riskeihin suhtaudutaan ja kuinka paljon taloudellisia resursseja riskien minimoimiseksi käytetään. Halvin vaihtoehto on olla tekemättä mitään ja toivoo, ettei mitään katastrofaalista tapahdu, ja kallein on aktiivisesti minimoida kaikki riskit. Realistinen ja taloudellisin vaihtoehto lienee jossain näiden kahden välimaastossa. Riskimatriisi auttaa arvioimaan, mihin museon rajalliset taloudelliset resurssit ovat järkevää käyttää. On huomion arvoista todeta myös, että riskien täydellinen huomiotta jättäminen voi tulla museolle äärimmäisen kalliiksi, jos ja kun jotain lopulta sattuu.

Wallerin (1996) mukaan on kolme vaihtoehtoa riskien minimoimiseksi:

- 1) Riski eliminoidaan täysin.

- 2) Riskitekijä ja kohde eristetään toisistaan.
- 3) Toimitaan niin, että riskin vaikutusta minimoidaan.

Näitä kolmea tapaa voidaan soveltaa joko yksittäiseen esineeseen, huoneeseen tai koko näyttelyyn riippuen riskistä (Waller 1996). Riskin poistaminen täysin on useassa tapauksessa epärealistinen vaihtoehto. Designmuseon tapauksessa riskejä, jotka olisi mahdollista poistaa täysin ovat esimerkiksi tarjoilujen aiheuttamat riskit näyttelytilassa. Tarjoilujen kieltäminen täysin ei kuitenkaan poistaisi sitä mahdollisuutta, että joku epähuomiossa vie näyttelyyn juotavaa tai syötävää. On mahdollista, että riskin näennäinen poistaminen vie huomiota siltä, että jotain voi josta tapauksessa sattua. Usein eristäminenkin ei ole syystä tai toisesta mahdollista. Näyttelyssä esine eristetään asiakkaiden epätoivotuilta kosketuksilta asettamalla se vitriiniin, mutta kaikkien esineiden kohdalla se ei ole mahdollista. Järkevin ja taloudellisin tapa lienee riskien vaikutuksen minimoiminen. Siinä ennaltaehkäisevän konservoinnin tietämyksellä sekä erilaisilla ohjeistuksilla ja valmistautumisella on paikkansa.

4 Esineturvallisuus näyttelyssä

Tässä luvussa ehdotetaan tarkemmin ennalta ehkäisevän konservoinnin näkökulmasta ratkaisuja riskikartoituksessa ilmenneisiin riskeihin. Ratkaisut on kirjattu lyhyesti myös liitteeseen 1.

4.1 Esillepano

Se, että kokoelmanäyttelyn esineitä kosketellaan verraten paljon, voi johtua siitä, ettei esineturvallisuutta ole painotettu näyttelyn suunnittelussa. Esineille turvallisin paikka on yleisesti ottaen aina vitriinissä, mutta joskus näyttelyn luonteeseen tai arkkitehtuuriin voi sopia paremmin, jos esine on asetettu näytteille ilman vitriiniä. Vitriinit voivat olla kalliita, mikä myös vaikuttaa siihen, miten esineitä pidetään näytteillä. Tahattoman koskettelun lisäksi vitriini on hyvä suoja myös ilkivaltaa ja varkauksia vastaan. Tiivis vitriini suojaa esinettä myös pölyyntymiseltä. Jos kuitenkin esine on esillä ilman vitriiniä, jalustan tulisi olla tarpeeksi suuri, jotta esine ei ole suoraan jalustan reunalla ja täten ei olisi välittömässä vaarassa joutua kosketetuksi.

Esineitä voi suojata myös niiden ympärille vedettävällä nauhalla, tai koskemisen kieltävällä tarralla. Tarrat ovat museolla käytössä, sekä joillain jalustoilla myös nauhat. Tarroja

ei kuitenkaan haluta näyttelyyn liikaa, ettei tule liian kieltävä ja tätä kautta negatiivinen tunnelma. Näyttelyvalvojiilla on tärkeä rooli koskemiseen puuttumisessa ja sen valvomisessa. Valvoja voi mennä kertomaan suoraan asiakkaalle, ettei esineeseen sovi koskea sekä selittää, miksi näin on. Tässä on kuitenkin otettava huomioon, että erityisesti ruuhkaisen täpötäyden näyttelyn valvominen yksin on haasteellista. Kaikkea ei voi nähdä, eikä siihen siten voi puuttua. Valvojiilla on myös paljon tärkeää tietoa siitä, mitä näyttelyssä todella tapahtuu. Sitä tietoa on helppo matalalla kynnyksellä hyödyntää näyttelyä rakennettaessa tai kehitettäessä.

Esillepanossa on myös tärkeää pitää ripustukset sellaisena, että ne ovat esineille turvalisia. Ripustukset eivät saa vahingoittaa esinettä. Kokoelmanäyttelyssä oli muutama esine, joissa ripustus on esineelle riski. Erityistä huolta aiheuttavat vaatteiden ripustukset, varsinkin kun kyse on pitkäaikaisesta näyttelystä. Vaateripustimet voisi helposti ja edullisesti päällystää Dacron-vanulla, jonka päälle ommellaan vielä valkoinen puuvillakangas (Heritage Collections Council 1998, 9). Tämänkaltaisen pehmustuksen voitaisiin tehdä niin, ettei se näkyisi juurikaan mutta tarjoaisi esineelle paremman tuen, eikä metallinen vaateripustin pääsisi porautumaan suoraan esineeseen. Toinen esimerkki puuteellisesta ripustuksesta on Rut Brykin keramiikkavati, joka on kiinnitetty seinään metallisella ripustimella. Metalliset ripustimet on järkevää päällystää silikoniputkella, jotta metalli ei aiheuta esineelle vahinkoa. Silikoniputkea on käytetty ripustimien pehmentämiseksi ainakin Ringve Musikkmuseumissa jossa se on todettu toimivaksi.

Oleellinen osa esillepanoa on valaistus. Valaistuksen pitäminen tasaisena edellyttää sitä, että esimerkiksi polttimoita vaihdettaessa tehtäisiin valoisuusmittaus, jotta voitaisiin varmistua, että uusi polttimo on valoisuudeltaan sama. On myös tärkeää käyttää polttimoita, jotka eivät tuota UV-säteilyä.

Pitkän näyttelyajan vuoksi olisi järkevää miettiä erityisesti tekstiilien osalta esineiden vaihtamista toisiin vastaavanlaisiin, mikäli museolla on siihen mahdollisuus. Näissä olosuhteissa ja huonoissa ripustimissa tekstiilit, erityisesti vaatteet, joutuvat kohtuuttomalle rasitukselle. Vaatteiden vaihtaminen toisiin takaisi nyt esillä olevien säilymisen jatkossa.

4.2 Jatkuvan seurannan tarpeet

Näyttelyssä on muutama asia, joka riskikartoituksen perusteella on jatkuvan seurannan tarpeessa. Niihin kuuluvat olosuhteet, erityisesti ilmankosteuden tarkkailu, tuohyönteisten seuranta ja esineiden kunnon seuranta.

Museolla on keskusteltu dataloggereiden hankkimisesta jatkuvaa ilmankosteuden mittaamista varten. Se olisi järkevää, koska kuten riskikartoituksessa on todettu, jatkuvaa seurantaa ei ole museolla tehty. Ilmankosteutta mittaavien dataloggereiden hankinta olisi museolle järkevä ja kustannuksiltaan melko halpa hankinta. Olisi suositeltavaa ja erittäin hyödyllistä tehdä museorakennuksesta ainakin vuoden kestävä ilmankosteusseuranta, josta voitaisiin sitten tehdä johtopäätöksiä ja ottaa olosuhdevaihteluista johtuvat riskit huomioon. Mittauksen avulla voitaisiin esimerkiksi paremmin todistaa ilmankostuttimien tarpeellisuus. Näyttelyn monimateriaalisen esineistön kannalta on tärkeintä, että ilman kosteus olisi suhteellisen vakaa, eli pysyisi 40 - 60 suhteellisen kosteuden raja-arvojen sisällä.

Riskikartoituksessa selvisi, että museorakennuksessa on mahdollisesti turkiskuoriaisia. Tuhohyönteistilanteen seuraamiseksi kannattaa tehdä jatkuvaa seurantaa ansojen avulla. Siten voidaan seurata sitä, mihin suuntaan ongelma kehittyy. Seurannassa on syytä kirjata ylös mitä löytyi ja mistä löytyi sekä milloin löytö on tehty. Tämän kaltainen jatkuva seuranta ja datan kerääminen olisi museolle hyödyllistä ja esineturvallisuuden kannalta tärkeää. On mahdollista, että museoon tulee esimerkiksi esinelainojen mukana uusia tuohyönteisiä, tai rakennuksen oma hyönteiskanta lisääntyy merkittävästi. Tässä seurannalla on erityisen suuri vaikutus. Muuttunut tilanne pystytään havaitsemaan heti ja ehkä välttymään kalliilta ja vaikeilta toimenpiteiltä, joita tuohyönteisten aiheuttamiin vaurioihin saattaa liittyä. Jos seurantaa ei ansojen avulla resurssien puuttuessa pystytä tekemään, on syytä kiinnittää erityistä huomiota tuohyönteishavaintoihin. Näyttelytilassa voi olla toukkia, aikuisia kuoriaisia tai esineissä toukkien koteloita. Tässä myös asiakaspalveluhenkilökunta voi olla mukana, sillä he ovat näyttelytiloissa joka päivä ja täten saattavat myös nähdä näyttelytiloissa hyönteisiä. Asiakaspalveluhenkilökunnalta ei voida velvoittaa hyönteisen tunnistusta, mutta niiden olemassaolosta on hyvä olla tietoinen ja ilmoittaa kaikki havainnot eteenpäin. Tuhohyönteisten ennaltaehkäisyssä auttaa myös tilojen hyvä säännöllinen puhtaanapito (Vieraslajit).

Koska asiakaspalveluhenkilökunta on näyttelytiloissa jatkuvasti, sitä kannattaa hyödyntää myös näyttelyesineiden kunnon seurannassa. Jos näyttelyvalvoja huomaa esineessä muutoksia tai vaurioita, niistä tulisi myös ilmoittaa eteenpäin. Muutoksien ja vaurioiden seuraamisen helpottamiseksi niistä näyttelyesineistä, jotka eivät ole vitriinin turvassa, on otettu turvakuvat. Turvakuvat ovat korkealaatuisia kuvia, joista voi suurentamalla tarkistaa, onko muutos tai vaurio uusi (kuva 12).



Kuva 12: Turvakuvien tarkoitus on, että niistä pystyy tarvittaessa tarkistamaan pieniäkin yksityiskohtia

4.3 Todennäköisimpiin poikkeustilanteisiin varautuminen

Kuten riskikartoituksesta ilmenee, museolla on tapahtunut erilaisia poikkeustilanteita, kuten vesivahinkoja ja esineen rikkoutumisia. Tilanteita ei voi ratkaista asiakaspalveluhenkilökunnan voimin, mutta asiakaspalveluhenkilökunta on todennäköisesti paikalla ensimmäisenä. Siitä syystä on hyvä olla kirjatut ohjeet erilaisten poikkeustilanteiden varalta. Poikkeustilanneohjeistuksia on mietitty yhdessä kokoelma-amanuenssi Susanna Thielin kanssa. Monet näistä ohjeista ovat itsestään selvyyksiä, mutta ne kannattaa silti kirjata ylös. Henkilökunta voi vaihtua tai käytännöt muuttua, ja ohjeiden ylös kirjaamisella varmistetaan jatkuvuus ja yhteneväisyys toimintamalleissa. Ohjeiden on kuitenkin oltava muokattavissa, sillä poikkeustilanteet ovat aina erilaisia ja jokaisesta tilanteesta voi oppia jotain uutta, joka on järkevää kirjata ylös.

Riskikartoituksessa mainitaan, että museo on kärsinyt vuotavasta katosta, sekä muista vesivahingoista vuosien varrella. Tilanteet tapahtuvat usein yllättäen ja niiden vakavuutta voi olla vaikeaa arvioida. Olisi kuitenkin hyvä, että museolla olisi olemassa ensiapupak-

kaus vesivahinkoja varten. Pakkaus voisi sisältää puhtaita pyyhkeitä, sankoja, käsipyyhkeitä ja kuplamuovia. Sankoihin voi kerätä valuvaa vettä ja pyyhkeillä ja käsipyyhkeillä kuivata kastuneita paikkoja. Kuplamuovilla voi suojata esimerkiksi vitriinin, jos vettä va-
luu vitriinin päälle. Näyttelyesineet on syytä siirtää toiseen turvalliseen tilaan mahdolli-
suuksien mukaan. Jos näyttelyesine on kastunut, sitä voi kuivata puhtaalla pyyhkeellä
painellen, ei hangaten. Alue on myös hyvä eristää asiakkailta mahdollisten henkilövahin-
kojen välttämiseksi. Vesivahingoista ilmoitetaan aina eteenpäin huoltoyhtiölle sekä
muulle henkilökunnalle. Vesivahinkoaluetta on hyvä tarkkailla siihen asti, kun huoltoyh-
tiön edustaja on saapunut paikalle tarkistamaan tilanteen.

Jos näyttelyssä rikkoutuu esine, esimerkiksi asiakkaan vahingon seurauksena, on hyvä
olla yksityiskohtaiset toimintaohjeet. Tämän kaltaiset vahingot menevät museon vakuu-
tuksen piiriin. Vahinkoilmoitusta varten tulee kirjata ylös tarkasti, mitä tapahtui, mikä
esine oli kyseessä sekä milloin vahinko tapahtui. Rikkoutuneesta esineestä kannattaa
ottaa kuva heti tapahtumapaikalla. Rikkoutunut esine on syytä poistaa näyttelystä, jotta
sen kuntoa voidaan tarkemmin arvioida. Pienet palaset voi kerätä pusseihin, jotta ne
säilyvät paremmin tallessa.

5 Kokoelmanäyttelyn ylläpito

Kuten jo aiemmin todettu, Designmuseossa kokoelmanäyttelyn esineitä puhdistaa asia-
kaspalveluhenkilökunta. Pöly on museossa ikuinen ongelma, eikä konservaattoria ole,
joten järkevintä on laatia asiakaspalveluhenkilökunnalle riittävät ohjeet pintapuhdistuk-
sen tekemiseen ja esineiden käsittelyyn.

5.1 Museoesineiden käsittely

Museoesineiden käsittelyssä olisi aina hyvä käyttää käsineitä. Käsineet ensisijaisesti
suojaavat esineitä turhalta tahriintumiselta mutta ajattelen myös, että käsineet tuovat
eron käyttöesineen ja museoesineen välille. Käsineet ovat kuin työasu, jotka kädessä
voi helpommin muistaa työskentelevänsä museoesineiden parissa. Käsittelyssä on
myös aina hyvä muistaa kiireettömyys, rauhallisuus ja harkitut liikkeet. Jos esineessä on
näkyviä vaurioita tai on epävarma käsittelystä, on aina turvallisempaa olla tekemättä mi-
tään.

Museum of London on laatinut Handling Museum Objects -oppimistyökalun, jossa ohjeistetaan hyvin seikkaperäisesti, kuinka museoesineitä käsitellään. Oppimistyökalun ohjeita sovelletaan myös Designmuseon käsittelyohjeissa. On tärkeää, että museoesineitä käsitellään eri tavoin, kuin käyttöesineitä, joten tästä syystä erityiset ohjeet ovat tarpeen.

Osa materiaaleista vahingoittuu paljain käsin käsittelystä helposti, joten selkeintä on pitää käsiä aina museoesineitä käsitellessä. Käsiaineet estävät lian ja rasvan siirtymisen käsistä esineen pintaan. Toiset suosittavat käytettävän puuvillakäsiä, kun taas toiset esimerkiksi nitrili- tai vinyylikäsiä. Nitrili- ja vinyylikäsiä puolesta puhuu niiden läpipäästämättömyys ja se, että ne asettuvat usein käteen puuvillakäsineitä paremmin. Silloin esine myös pysyy käsien otteessa paremmin. Puuvillakäsiä etuja taas ovat hengittävyys ja se, että niitä voi käyttää useamman kerran. Puuvillakäsiä täytyy muistaa pestä aina käytön jälkeen.

Kun työskennellään museoesineiden lähellä, on hyvä ottaa pois kaulassa roikkuvat korut ja avaimet sekä sormukset. Ne voivat vahingossa osua esineeseen ja pahimmassa tapauksessa aiheuttaa esineen rikkoutumisen. Kokoelmanäyttelyn pintapuhdistusohjeistus laaditaan niin, ettei näyttelyesineitä tarvitsisi siirtää lainkaan pintapuhdistuksen aikana. Siirto itsessään on aina riski esineelle, joten niiden tekemistä pyritään välttämään. Jos esineitä kuitenkin siirretään, on hyvä ottaa huomioon muutamia seikkoja. Esine voi olla paljon hauraampi kuin miltä se näyttää. Siinä voi olla korjauksia tai konservointeja, jotka eivät näy päällepäin. Lisäksi esineet ovat vanhoja, joten ikä on saattanut haurastuttaa niiden rakennetta.

Esineen siirto tulisi tehdä aina nostamalla esineen vahvimman tuntuksista kohdasta, ei koskaan esimerkiksi kupin kahvoista tai tuolin käsinojista. Nosto kannattaa aina tehdä kahdella kädellä, eikä esinettä kannata liu'uttaa tai raahata vaan aina mielummin nostaa. Jos esineessä on irto-osia, ne kannattaa nostaa erikseen. Esine kannattaa noston aikana pitää mahdollisimman lähellä lattiaa. Sille kannattaa olla laskupaikka mietittynä valmiiksi. Esimerkiksi lattialla puhdas lakana, jonka alla on hyvä olla myös pehmuste. Pehmusteeksi sopii esimerkiksi kuplamuovi tai ohut vaahtomuovi. Esineiden siirrossa on aina hyvä olla kaksi ihmistä mukana, sekä riittävästi aikaa. Kiireessä vahinkoja sattuu helpoiten.

5.2 Pintapuhdistus

Pintapuhdistusta tehdään esineen säilymiseksi, mutta myös esteettisistä syistä. Englantilaisien historiallisten rakennusten ja esineiden pölyyntymisestä tehdyssä tutkimuksessa (Brimblecombe, Lithgow ym. 2005) selvitettiin eri toimijoiden asenteita pölyyntymistä kohtaan. Siinä esimerkiksi näyttelyn kuraattorit olivat kiinnostuneita eniten ulkoisesta olemuksesta ja konservaatit esineen säilymisestä. Konsensus puhtauden vaatimuksesta tuntui olevan. Tutkimuksen tuloksena selvisi myös, että puhdistusresurssit kannattaa käyttää niihin esineisiin, jotka altistuvat pölylle eniten. Tutkimuksessa eniten pölylle altistuivat esineet, jotka ovat suunnilleen metrin korkeudessa ja esillä ilman vitriiniä. Lisäksi suuri ilmankosteus lisäsi altistusta pölyn haitoille (Brimblecombe, Lithgow ym. 2005). Tutkimus paljasti puhdistusohjeistukseen liittyvän puutteellisuuden, joka on ollut ongelma myös Designmuseon näyttelyiden ylläpidossa.

Designmuseon kokoelmanäyttelyssä pölyyntymiselle altistuvat erityisesti ne esineet, jotka on asetettu muualle kuin vitriiniin. Erityishuomiota vaativat myös ne esineet, jotka ovat avoimessa vitriinissä, joissa pöly pääsee helposti laskeutumaan esineiden päälle. Erityishuomiota ja tiheämpää puhdistusväliä vaativille esineille on tehty pintapuhdistuksen suhteen tarkat ohjeet, jossa kerrotaan millä välineillä ja miten puhdistus tehdään ja onko jotain erityistä huomioon otettavaa esineitä käsitellessä (liite 2). Kun asiakaspalvelohenkilökunta tekee vitriinien puhdistusta, ei ole tarvetta kajota vitriinien sisällä oleviin esineisiin ollenkaan, vaan riittää että vitriinien tasot pyyhitään. Tässä keskitytään vain niihin esineisiin, jotka vaativat useammin pintapuhdistustoimenpiteitä. Pintapuhdistuksen aikaväliksi suositellaan kolmea kuukautta sen perusteella, miten on havaittu pölyn kerääntyvän esineisiin. On huomioitava, että kesän aikana pintapuhdistusta voi olla vaikea järjestää, sillä museo on auki seitsemän päivää viikossa kesäkuusta elokuuhun.

5.2.1 Turvalliset puhdistusvälineet

Pintapuhdistus tulisi aina aloittaa hellimmällä mahdollisella metodilla ja aina kuivapuhdistuksella, ennen muita vaihtoehtoja. (Lavelle & Miller 2017, 6 - 7) Pintapuhdistusohjeessa käsitellään erityisesti kuivapuhdistusmetodeja, sillä erilaiset liuottimet, saippuat ja vesipesu ovat sellaisia, jotka vaativat perehtymistä materiaaleihin, eivätkä täten ole käytökelpoisia asiakaspalveluhenkilökunnalle suunnatussa ohjeistuksessa vaan ne on syytä

jättää konservaattorille. Pintapuhdistuksen tarkoituksena ei ole tehdä esineestä putipuhdasta tai uuden veroista vaan pelkästään poistaa esineen pinnalle kertynyt pöly.

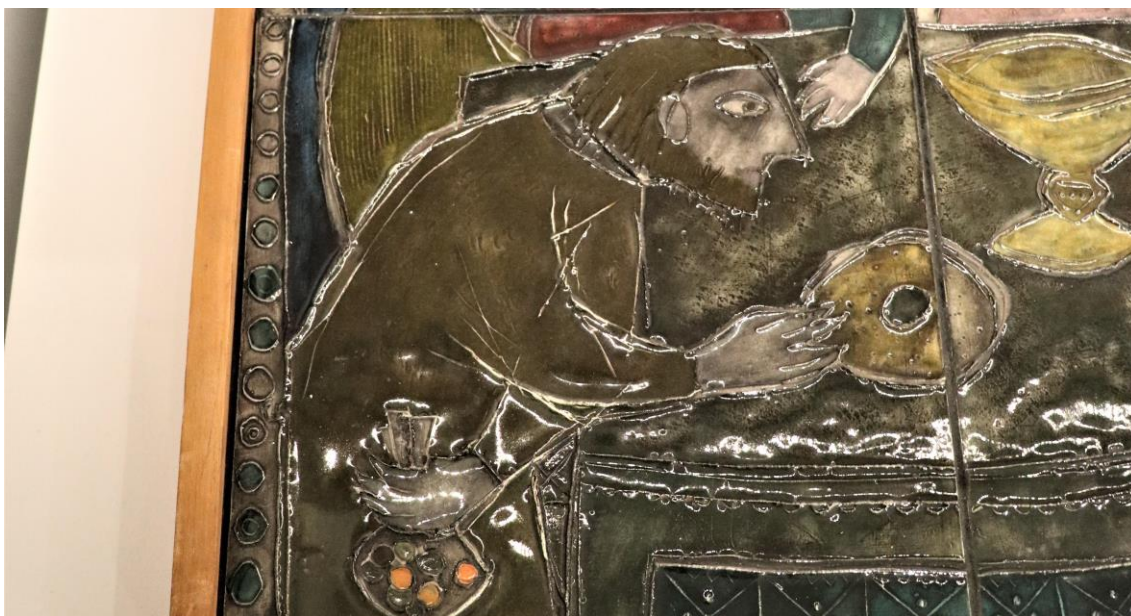
Kuivapuhdistukseen toimivia välineitä ovat mikrokuituliinat, siveltimet, pölyhuiskat ja imuri. Mikrokuituliina sopii hyvin tasaiselle ja sileälle pinnalle poistamaan pölyä ja likaa. Jos pinta on rosainen tai uurteinen, parempi vaihtoehto on sivellin ja imuri. Imuria voidaan käyttää joko imemällä suoraan imuriin tai harjaamalla sivellimellä hellävaroen esineen pinnasta pöly imuriin, niin ettei imuri kosketa esinettä. Imuri kannattaa pitää työskennellessä koko ajan pienimmällä mahdollisella teholla. Imurissa kannattaa olla pehmeä suutin tai herkempää pintaa imuroidessa pala nylonkangasta. Nylonkangas estää mahdollisten irtoavien palojen hukkumisen imurin syövereihin. Suutin taas estää imurin tarttumisen täydellä imulla esineeseen. Kun imuria ja sivellintä käytetään yhdessä, sivellimellä harjataan hellästi kohti imuria, joka ei osu esineeseen vaan on läsnä vain nappaamassa sivellyn pölyn (Lavelle & Miller 2017, 6 - 10). Jos imuroidessa käytetään suutinta, on tärkeää, ettei imurilla hangata esinettä vaan nostetaan ja lasketaan suutin aina uudelleen lähelle esinettä. Pölyhuiskan käyttö on paikallaan, kun esineen puhdistaminen on vaikeaa mikrokuituliinalla, tai mikrokuituliina saattaisi jäädä helpommin esineen karheaan pintaan kiinni tai esineeseen on vaikeaa yltää muuten. Vertailun vuoksi mainittakoon, että San Franciscon Fine Arts Museumissa pintapuhdistukseen käytetään pölyhuiskaa, pehmeää sivellintä ja kumista ilmapuhallinta (San Francisco Fine Arts Museum).

5.2.2 Keramiikka- ja lasiesineet

Kokoelmanäyttelyssä määrällisesti suurin osa esineistä on materiaaliltaan lasia tai keramiikkaa. Näihin materiaalityypin pätee kaikkiin hyvin samanlaiset ohjeistukset, joten ne käsitellään tässä yhtenä ryhmänä. Keramiikka- ja lasiesineet ovat materiaaleina hyvin stabiileja, joten niihin eivät vaikuta juurikaan olosuhteet, esimerkiksi valo tai ilmankosteus. Ne voivat olla kuitenkin herkkiä rikkoutumaan, joten käsittelyssä on suositeltavaa noudattaa erityistä varovaisuutta. Erityisesti kahvallisista ja kannellisista esineistä on hyvä ottaa kiinni pohjasta ja reunoista mieluummin kuin kahvoista. Kahvat ovat usein tekovaiheessa erikseen liitettyjä ja liitos onkin haurain osa esineessä.

Pintapuhdistusta tehdessä on hyvä ottaa huomioon, että esimerkiksi keramiikkaa on monen laatuista. Huokoinen lasittamaton keramiikka voi sitoa likaa ja pölyä itseensä tehokammin kuin lasitettu keramiikka. Tästä syystä keramiikan pintapuhdistuksessa tulisi

välttää vettä. Esimerkiksi märän mikrokuituliinan mukana lika voi kulkeutua syvemmälle materiaaliin. Myös krakeloituneessa keramiikassa märkä liina voi kuljettaa likaa halkeamiin. Keramiikkaesineissä saattaa myös olla lasittamattomia kohtia esimerkiksi pohjassa. Esimerkki tällaisesta säännöllistä kuivapuhdistusta vaativasta esineestä kokoelmanäyttelyssä on Rut Brykin Viimeinen ateria. Teos on avoimessa tilassa ilman vitriiniä, joten se kerää huomattavan määrän pölyä. Veden käyttö puhdistuksessa ei ole suositeltavaa, sillä teoksessa on lasittamattomia saumoja ja muita huokoisempia kohtia, joihin lika voi veden mukana imeytyä. Teoksessa on myös karkeita ja teräviä kohtia, joihin mikrokuituliina voi jäädä kiinni (kuva 13). Tälle ja muillekin Brykin teoksille suositeltava pintapuhdistusmenetelmä on kuivapuhdistus esimerkiksi pehmeän siveltimen ja imurin avulla tai mikrokuituliinalla ja pölyhuiskalla.



Kuva 13: Kuvassa näkyvät huokoiset saumat ja teoksen pinnan rosoisuus.

Lasissa ei tiiviimpänä materiaalina ole tätä huokoisuuden tuomaa ongelmaa. Tästä poikkeuksena kuitenkin lasitaudista kärsivät esineet. Lasiesineen suurin uhka on rikkoutuminen, joten esineen käsittelyssä on noudatettava erityistä varovaisuutta. Joskus pienikin osuma voi aiheuttaa suurta vahinkoa, sillä esineessä voi olla sisäisiä jännitteitä valmistuksesta eivätkä ne näy esineestä ulospäin. Turvallinen vaihtoehto siis myös lasiesineille on kuiva mikrokuituliina tai pölyhuiska. Pintapuhdistusta vaativia lasiesineitä on erityisesti Ikoni-huoneen avoimessa keskivitriinissä, jossa on juomalaseja, maljakoita ja taidelasiesineitä. Kuiva mikrokuituliina on esineille varmasti riittävä. Maljakoiden sisältä voi pyyhkiä pölyt pyöräyttämällä pölyhuiskalla.

5.2.3 Tekstiilit ja nahka

Kokoelmanäyttelyssä tekstiilejä edustavat suuressa määrin erilaiset Marimekon vaatteet. Lähes kaikki vaatteet ovat esillä niin, että pöly pääsee laskeutumaan niihin vapaasti. Tekstiilien puhtaanapito on oleellisen tärkeää, sillä likaiset ja pölyiset tekstiilit houkuttelevat helpommin tuhohyönteisiä.

Tekstiilit ovat näyttelyssä esillä niin, että niiden puhdistaminen on hankalaa, sillä monet tekstiileistä on ripustettu korkealle. Tekstiilien käsittelyssä täytyy olla erittäin varovainen, sillä ne saattavat olla hauraampia kuin miltä kuin näyttävät. Tekstiilien käsittely mieluummin nitrili- tai vinyylikäsiineet kädessä kuin puuvillakäsiineillä. Puuvillakäsiineet voivat tarttua tekstiilien kuituihin kiinni helpommin.

Vaatteiden pintapuhdistuksessa parhaat välineet ovat imuri ja pehmeä suti. Imurin suuttimen päällä kannattaa olla tekstiilejä puhdistettaessa nylonkangas. Siveltimeillä pöly siirretään imuriin niin, ettei imuri kosketa tekstiilin pintaa. Imurin tehon on hyvä olla pienin mahdollinen. Näyttelyn vaatteet on kuitenkin sen verran hankalasti sijoitettu, että niihin on imurin kanssa vaikea turvallisesti päästä. Siksi tässä tapauksessa suositellaan kevyttä pyyhkimistä pölyhuiskalla. Sen teho ei ole imuriin verrattavissa, mutta sen kanssa vahingon aiheuttaminen esineelle on vaikeampaa.

Dora Jungin seinätekstiili Kyyhkysset ja pöytäliina Viivaleikki, sekä Uhra-Beata Simberg-Ehrströmin huivi, ovat niin vaikeassa paikassa korkealla, ettei niiden puhdistukseen kannata turvallisuuksista ryhtyä (kuva 14). Niiden alla on Rut Brykin Lintumuuri sekä vitriinitaso, jolla on televisio. Edes tikkailla ei yltäisi niihin niin hyvin, että toimenpide olisi henkilöturvallinen sekä turvallinen itse esineille.



Kuva 14: Dora Jungin tekstiilit Viivaleikki ja Kyyhkyset, sekä Uhra-Beata Simberg-Ehrströmin huivi oikealla yläkulmassa. Niiden alla Brykin Lintumuuri ja televisio.

Kokoelmanäyttelyssä on myös tekstiiliverhoiltuja huonekaluja kuten Eero Aarnion Pallo-tuoli sekä Eero Saarisen Tulppaani-tuoli. Pallotuolin verhoilu ei ole alkuperäinen. Molemista tuoleista verhoilut voi puhdistaa varovasti imurin ja pehmeän suuttimen avulla. Puhdistuksessa on tärkeää, ettei imuria hankaa lainkaan tekstiiliä vasten, vaan nostelee imurin suutinta rauhallisesti. Imurin teho on hyvä olla minimissä, etteivät kuidut irtoa vaan pelkästään tekstiilin pinnassa oleva pöly (Heritage Collections Council, Caring for cultural materials 1998, 20 - 21).

Näyttelyssä on myös nahkaverhoiltu Pauli Ernesti Blomstedtin jakkara, sekä Ilmari Tapiovaaran Chaco-tuoli. Nahalle sopiva menetelmä on kuivapuhdistus, jolla poistetaan vain pöly, sillä muunlainen puhdistus vaurioittaa nahkaa helposti (Heritage Collections Council, Caring for cultural materials 1998, 36). Heritage Collections Councilin Caring for cultural materials -oppaassa suositellaan siveltimen avulla imurointia nahkapinnoille, mutta koska Designmuseon esineet ovat näyttelyssä sen verran vaikeissa paikoissa

imuroinnin kannalta, kuivapuhdistusmetodiksi suosittelen pölyhuiskaa tai mikrokuituliinaa.

5.2.4 Puu

Myös puu on materiaalina kokoelmanäyttelyssä kohtalaisen hyvin edustettuna. Näyttelyssä puu näyttäytyy esimerkiksi vanerina Alvar Aallon tuoleissa, koivurottinkina Aino Marsio-Aallon tuolissa ja kokopuuna Eliel Saarisen pyörivässä työtuolissa (Designmuseum Digital Collection).

Puu on olosuhdevaihteluille herkkä. Liian kuiva ilma saa puun halkeilemaan. Lisäksi puu on verrattain pehmeä materiaali, joten kolhut näkyvät siinä herkästi. Puuesineissä on myös erilaisia pintakäsittelyjä, esimerkiksi lakkaa tai maalia. Jotkut pintakäsittelyt, erityisesti ikääntyneet ja kuluneet luonnonhartsit kuten sellakka, ovat herkkiä jopa vedelle. Se, että esimerkiksi nihkeäpyyhintä kannattaisi tehdä, vaatisi sen, että esineestä tiedetään varmaksi mikä pintakäsittely siinä on, eikä se ole aina mahdollista (CCI, 2002). Veden käyttöä, edes nihkeällä liinalla pyyhkimistä, ei siis pintapuhdistusohjeessa suositella puuesineille. Varsinkin käsittelemätön puu voi helposti imeä lian vain syvemmälle puuhun. Paras pintapuhdistuskeino lakatulle tai maalatulle puupinnalle on kuiva mikrokuituliina. Käsittelemättömälle puulle, tai pinnalle, josta lakkaus on kulunut hieman pois, vaihtoehtona on tässä tapauksessa pölyhuiska.

Kokoelmanäyttelyn Prosessi-huoneessa on esillä Aalto-vaasin muotti. Muotti on käsittelemätöntä puuta ja siitä varisee materiaalia pienestäkin liikkeestä. Sen puhdistamisessa on suuri riski, että puuta irtoaa enemmänkin, joten sille ei säännöllisen näyttelyn huollon puitteissa kannata tehdä mitään.

5.2.5 Metallit

Metalliesineet ovat kestäviä ja suhteellisen stabiileja. Ne kuitenkin ovat herkkiä kosteudelle. Varsinkin rauta ruostuu helposti ja pintaruostetta syntyy nopeasti. Metalleista hopea, sekä messinki ovat herkkiä patinoitumaan. Käsistä irtoaa suolaa, rasvaa ja kosteutta koskettaessa metalliesineisiin, ja ne kiihdyttävät korroosiota voimakkaasti (CCI

2018). Siksi on erityisen tärkeää käyttää käsineitä hopea- tai messinkiesineitä kosketellessa. Sormenjäljet näkyvät erityisen herkästi kiillotetussa hopeassa ja messingissä. Puuvillakäsineitä parempi vaihtoehto ovat nitrili- tai vinyyliekäsineet.

Pintapuhdistuksessa parhaat välineet ovat kuiva mikrokuituliina ja pölyhuiska. Kokoelmanäyttelyssä Varasto-huoneen seinällä on kaksi polkupyörää ja katossa messinkinen Edvard Eleniuksen kattovalaisin. Jalustalla on teräksinen Tuomas Markunpojan Engineering Temporality -tuoliveistos (Designmuseum Digital Collection). Polkupyörille ja kattovalaisimelle sopivin puhdistustapa on kevyt pölyhuiskalla pyyhkiminen. Engineering Temporality -tuoliveistos on karheaa terästä, joten pelkästään pölyhuiska ei riitä, ja mikrokuituliina tarttuu karheaan pintaan kiinni. Esineen kohdalla parempi vaihtoehto on kevyt minimitenholla imurointi siveltimen avulla.

Kokoelmanäyttelyn Prosessi-huoneessa on esillä Ponssen metsäkoneen konepelti. Konepelti kerää paljon koskettelua osakseen ja siihen jää myös näkyviä sormenjälkiä. Niiden poistaminen on ehdottoman tärkeää, jo siksikin, että sormenjäljet esineessä antavat signaalin asiakkaille, että esineeseen on sopivaa koskea. Pintapuhdistuksessa hyvä metodi on suihkauttaa hieman vettä mikrokuituliinalle ja pyyhkiä sormenjäljet paikallisesti. Kun sormenjäljet on pyyhitty, pyyhittää vielä kerran kuivalla mikrokuituliinalla, jottei esineeseen jää kosteutta.

5.2.6 Muovit ja kumit

Muovien koostumus vaihtelee suuresti, joten muovit myös ikääntyvät eri tahtiin ja joskus hyvin odottamattomasti. Muovien ikääntymisen aiheuttamia vaurioita ovat halkeamat, tahmeus, epämuodostumat ja paha haju. Koska osa muoveista muuttuu vanhetessaan tahmeiksi, ei puuvillakäsineitä suositella muoviesineiden käsittelyyn, vaan parempi vaihtoehto on nitrili- tai vinyyliekäsineet. (MODIP 2020)

Muoviesineiden puhdistukseen sopii kuiva mikrokuituliina. Vettä ei tulisi käyttää puhdistuksessa lainkaan, sillä osa muoveista, kuten kaseiini, selluloosanitraatti ja selluloosaasettaatti ovat erityisen herkkiä kosteudelle. (MODIP 2020). Muoviesineitä on kokoelmanäyttelyssä esimerkiksi lujitemuovista ja valualumiinista valmistettu ASA-televisio ja polypropyleenistä valmistettu Fly-valaisin (Designmuseum Digital Collection). Molempien pintapuhdistukseen sopii mikrokuituliina tai vaihtoehtoisesti pölyhuiska, sillä esineisiin

voi olla vaikea yltää muuten. Näyttelyssä on yksi huonokuntoinen lujitemuovista valmistettu metron penkki. Penkissä on halkeamia ja haurastumaa. Sen puhdistuksessa on oltava varovainen, sillä materiaalia saattaa irrota lisää tai halkeamat kasvavat.

Kumia on näyttelyesineiden joukossa varsin vähän. Kokoelmanäyttelyn Varasto-huoneessa on kuitenkin kaksi polkupyörää ja yksi moottoripyörä. Niissä on kumiset renkaat. Niitä ei kannata pintapuhdistuksen yhteydessä puhdistaa lainkaan. Kumilla on tapana ikääntyessään haurastua, jolloin kaikki koskeminen siihen voi olla kohtalokasta. Näyttelyssä olevan Solifer-mopon renkaat ovat jo halkeilleet (kuva 15).



Kuva 15: Halkeillut ja haurastunut pyörän kumi.

5.3 Konservattorin rooli

Pintapuhdistusohjeiden laatimiseksi on käytetty sellaisia lähteitä, jotka on suunnattu enimmäkseen muille museotyöntekijöille, kuin konservattoreille. Lähteissä usein tode-

taan, että epäselvissä tapauksissa on syytä ottaa yhteyttä konservaattoriin. Koska Designmuseolla ei ole konservaattoria, asiakaspalveluhenkilökunnalle suunnattuun ohjeeseen ei voida moista asiaa kirjata. Jää kokoelmahenkilökunnan ja museomestareiden vastuulle arvioida, milloin joku asia on konservoinnin tai konservaattorin konsultoinnin tarpeessa. Konservaattorin tarve on ilmiselvä silloin kun esine vaikkapa rikkoutuu ilkivallan tai vahingon seurauksena. Konservaattoria voi konsultoida myös olosuhteisiin, esineiden näytteille sijoitteluun tai tuhohyönteisiin liittyvissä asioissa.

Vaikka Designmuseon kokoelmapolitiikkaan on kirjattu, että konservointi ostetaan ulkopuolisena palveluna, museo hyötyisi omasta konservaattorista. Museon oma konservaattori pystyisi paremmin huolehtimaan ennalta ehkäisevän konservoinnin haasteista, ja niihin liittyviä töitä onkin vaikea ostaa ulkopuolisena palveluna niiden jatkuvan luonteen takia. On myös hyvä muistaa, että ennaltaehkäisevään konservointiin panostaminen on usein edullisempaa ja vaatii vähemmän resursseja kuin jo syntyneiden vaurioiden konservointi. Ennaltaehkäisevällä konservoinnilla pyritään välttämään tarve aktiiviselle konservoinnille, jotka voivat olla kalliita, pitkäkestoisia ja hankalasti toteutettavissa. Museokokoelman ylläpito vaatii monia pitkän tähtäimen toimenpiteitä, sillä museoesineet ikääntyvät ja täten haurastuvat kaiken aikaa. On ongelmallista ajatella, että kokoelmat säilyisivät muuttumattomina tuleville sukupolville, jos niistä ei asianmukaisesti huolehdita. Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessani eletään koronaviruksen vuoksi Suomessa poikkeusaikoja ja myös Designmuseo on ollut suljettuna yleisöltä. Myös poikkeusaikoina olisi tärkeää, että kokoelmista huolehditaan asianmukaisesti ja että olisi työntekijä, joka on vastuussa poikkeusaikojen toimien järjestelystä kokoelmanhuollon kannalta. On hyvä muistaa, että Designmuseo on Suomessa valtakunnallinen vastuumuseo ja täten vastuussa erityisen merkittävän kokoelman ylläpidosta.

6 Yhteenveto

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda Designmuseon asiakaspalveluhenkilökunnalle ylläpito-ohjeistus kokoelmanäyttelyä varten sekä ohjeistus poikkeustilanteita varten. Erilaisien poikkeustilanteiden ja riskien selvittämiseksi tehtiin riskikartoitus. Riskikartoituksen avulla pyrittiin näkemään niitä asioita, jotka olisivat sellaisia, joiden olisi hyvä olla myös asiakaspalveluhenkilökunnan tiedossa. Tavoitteena oli myös tuoda esille ennalta ehkäisevän konservoinnin tärkeyttä näyttelytyössä.

Riskikartoituksen tuloksena saatiin uutta tietoa sekä koottua jo olemassa olevaa tietoa riskeistä, joita kokoelmanäyttelyyn ja osittain myös museon muihin tiloihin liittyy. Parhaimmillaan riskien tiedostaminen johtaa museossa tekoihin riskien minimoimiseksi, mutta jo sillä, että erilaiset riskit ovat tiedostettu ja koottu, voidaan ohjata toimintaa esineturvallisempaan suuntaan. Tarkoituksena ei ole pelotella riskien olemassaololla, vaan luoda tiedostavaa ilmapiiriä ja riskikartoituksen avulla löytää niitä asioita, joissa asiakaspalveluhenkilökunta voi olla esineturvallisuuden takaamisessa mukana. Riskikartoituksen tekemisessä käytin paljon omia kokemuksiani kolmen vuoden ajalta näyttelyvalvojana sekä haastattelin kokoelma-amanuenssi Susanna Thieliä erilaisista tilanteista, joita museon historian varrella on sattunut. Näistä syntyi koonti, jossa tulee melko kattavasti esille kokoelmanäyttelyyn kohdistuvat sisäiset ja ulkoiset riskitekijät.

Ohjeistuksia varten tehtiin asiakaspalveluhenkilökunnalle sähköpostikysely, jossa pyydettiin vastauksia siihen, millaiset ohjeet olisivat aidosti hyödyllisiä. Kysely sai niukasti vastauksia, mutta henkilökunnan kanssa jutteleminen kasvotusten antoi onneksi paremmin apuja siihen, mihin suuntaan ylläpito-ohjeistuksia kannattaisi kehittää ja mitkä tiedot ovat sellaisia, joita asiakaspalveluhenkilökunta tätä työtä tehdäkseen tarvitsee. Puhdistusohjeista toivottiin mahdollisimman yksityiskohtaisia ja sellaisia, että niissä selvennetään, miksi puhdistus tehdään juuri kyseisellä tavalla. Keskusteluissa kävi ilmi esimerkiksi erilaisten poikkeustilanneohjeistuksien puute, lisäksi koettiin epäselvänä kenelle mistäkin asiasta ilmoitetaan. Nämä asiat on nyt myös kirjattu ylös. Myös se, että pääsin itse mukaan siivoamaan vitriinejä ja suunnittelemaan esinehuoltoa ja pintapuhdistusta käytännössä, oli erittäin merkityksellistä käytännönläheisen puhdistusohjeen laatimisessa. Siinä huomasin todella sen, mitkä esineet ovat sellaisia, jotka pölyntyvät helposti jo lyhyessäkin ajassa. Siivousta tehdessä huomasin myös paremmin käytännön asioita, kuten millaiset välineet milloinkin ovat tarpeen ja millaiset toimenpiteet ylipäänsä ovat mahdollisia. Samalla pystyi tarkistamaan esineen kunnon, ja pystyi varmistumaan siitä, että esineet kestävät puhdistustoimenpiteet. On mielestäni erityisen tärkeää, että ohje on sellainen, että sitä on helppo noudattaa ja ymmärtää, eikä vaatimustaso ole liian korkea. Opinnäytetyön rajaamiseksi pintapuhdistusohjeissa keskitytään vain avoimessa tilassa oleviin esineisiin. Ohjeessa rajataan ulkopuolelle kaikki ne esineet, jotka ovat suljetussa vitriinissä tai joiden käsittely on liian riskialtista. Myös suljetuissa vitriineissä olevat esineet kaipaavat toisinaan kevyttä pintapuhdistusta mutta paljon harvemmin. Tarvittaessa näiden esineiden puhdistukseen voisi palkata ulkopuolisen konservaattorin. Täytyy myös huomioda, että yleisötyön henkilökunnan resurssit ovat rajalliset, joten pintapuhdistukseen on valittava ne esineet, jotka sitä todella kaipaavat. Vaikka esineiden

pintapuhdistusta tekee yleisötyön henkilökunta, se ei poista konservaattein tarvetta kokoelmanhallinnassa.

Opinnäytetyön tekeminen sujui jouhevasti ja sitä oli mukavaa tehdä. Designmuseon henkilökunta oli kannustavaa ja ohjeistuksen tekeminen koettiin tarpeelliseksi niin kokoelmapuolen- kuin asiakaspalveluhenkilökunnankin puolelta. Tarkennuksia ja päivityksiä ohjeisiin joutuu varmasti ajan kuluessa tekemään. Toivon kuitenkin, että opinnäytetyöleni asetetut tavoitteet toteutuivat ja onnistuin tuomaan esille ennalta ehkäisevän konservoinnin tärkeyttä ja sen myötä luomaan myös varmuutta Designmuseon näyttelyesineiden hoitoon.

Lähteet

Uusimuseo.fi.

<https://www.uusimuseo.fi/> luettu 4.3.2020.

Brimblecomb Peter, Lithgow Katy, Lloyd Helen, Thickett David, Yoon Y H. Managing dust in historic houses – a visitor/conservator interface 2005. 14th Triennial Meeting The Hague blueprints, Vol 2, 663.

Biström Olof, Hulden Larry, Kullberg Jaakko, Muona Jyrki, Ståhls-Mäkelä Gunilla, Terhivuo Juhani & Voutilainen Leena 2005. Rohmut ja Riesat. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

CCI Canadian Conservation Institute, 2002, Care of Furniture Finishes, Notes 7/2 <<https://www.canada.ca/en/conservation-institute/services/conservation-preservation-publications/canadian-conservation-institute-notes/care-furniture-finishes.html>> luettu 30.3.2020.

CCI Canadian Conservation Institute, 2013 Textiles and the Environment. Notes 13/1 <<https://www.canada.ca/en/conservation-institute/services/conservation-preservation-publications/canadian-conservation-institute-notes/textiles-environment.html>> luettu 11.3.2020.

Designmuseum Digital Collection verkkonäyttely
<<https://collection.designmuseum.fi/fi/>> luettu 3.3.2020

Designmuseon kokoelmapolitiikka 2014,
<<https://designmuseum.fi/wp-content/uploads/2014/09/Designmuseon-kokoelmapolitiikka.pdf>> luettu 27.2.2020.

Fine Arts museum of San Francisco
<<https://www.famsf.org/blog/are-you-dusting-art-common-questions-about-our-dusting-routine>> luettu 20.4.2020

Heritage Collections Council, Caring for cultural materials, 1998, 9, 20-21, 36.

Korvenmaa, Pekka 2013, Menneisyyden, nykyhetken ja tulevaisuuden vuoropuhelu, Designmuseo – aate, muoto ja materiaali, Helsinki, 4.

Lauder Dee 2019, Guideline recording insect pest data, English Heritage.

Lavelle Ciaran & Miller Lizzie 2017, Successful Interventive Conservation, Association of independent museums.

MODIP Museum Of Design In Plastics, 2020
<<https://www.modip.ac.uk/projects/curators-guide/care-plastics>>, luettu 14.4.2020.

Museotilasto

<https://www.museotilasto.fi/> luettu 17.2.2020.

Museum of London, Handling museum objects, 2013

<<https://www.museumoflondon.org.uk/Resources/e-learning/handling-museum-objects/index.html>> luettu 24.3.2020.

Pelastuslaki 379/2011

Siivouspäiväkirja, Designmuseum, 2017-2020.

Svenskberg, Aila 2013, Suomen taideteollisuusyhdistys – Föreningen för konsliten i Finland, Designmuseum – aate, muoto ja materiaali, Helsinki, 48.

Särmä, Ville 21.2.2020, Designmuseon museomestari, sähköpostiviesti.

Thiel, Susanna 17.2.2020, Designmuseon kokoelma-amanuenssi, suullinen tiedonanto.

Thiel, Susanna 16.4.2020, Designmuseon kokoelma-amanuenssi, sähköpostiviesti.

Vieraslajit.fi

<<https://vieraslajit.fi/lajit/MX.192580/show>> luettu 20.4.2020.

Waller, Robert 2013, Assessing and Managing Risks to Your Collections.

Waller, Robert 1996, Preventive Conservation Planning for Large And Diverce Collections, American Institute for Conservation, 2,3

Riskitaulukko

Riski	Riskiin johtaneet tekijät	Seuraukset pahimmillaan	Ratkaisu
Esineisiin koskeminen	Esineiden sijoittelu näyttelytilassa	Esine rikkoutuu	Esineiden sijoittelu niin, että niihin on vaikeampi koskea. Apuna vitriinit, naruidat ja kieltoimerkit
Reput	Museossa ei ole riittävästi lukittavia kaappeja asiakkaiden repuille. Ei selkeää käytäntöä siitä minkälainen laukku näyttelyyn on sopivaa viedä	Reppu voi osua esineeseen tai vitriiniin ja pahimmillaan esine voi rikkoutua tai asiakkaalle käydä huonosti	Riittävä määrä kaappeja. Selkeä ohjeistus sallitusta laukukokoosta
Nastakengät		Lattiat voivat vahingoittua	Nastakenkien suojat. On jo käytössä museolla
Tarjoilut näyttelyissä	Tapahtumat ja tilaisuuDET, joita museossa järjestetään, alkoholin käyttö	Esine voi likaantua. Alkoholin vaikutuksen alaisena kasvaa vahinkojen mahdollisuus	Tarjoilut järjestetään muualla kuin näyttelytilassa. Kokoelmanäyttelyn osalta käytössä.
Varkaus	Esineiden sijoittelu näyttelytilassa, puutteellinen näyttelyvalvonta	Esine katoaa	Kameravalvonta, esineiden sijoittelu vitriiniin, näyttelyvalvontaan panostaminen, ohjeistus tilanteessa toimimiseen
Ilkivalta	Esineiden sijoittelu näyttelytilassa, puutteellinen näyttelyvalvonta	Esine vahingoittuu tai rikkoutuu	Kameravalvonta, esineiden sijoittelu vitriiniin, näyttelyvalvontaan panostaminen, ohjeistus tilanteessa toimimiseen
Asiakkaiden vahingot	Esineiden sijoittelu näyttelytilassa	Esine vahingoittuu tai rikkoutuu	Ohjeistus tilanteessa toimimiseen
Tulipalo	Vialliset sähkölaitteet, tupakointi, kynttilät, tuhopoltto, lyhdyt	Esine/esineet tuhoutuvat. Rakennus tuhoutuu. Henkilövahingot	Sammutusjärjestelmä, pelastussuunnitelma (on luotu museolle), turvalliset ja tehokkaat poistumistiet, pelastussuunnitelma näyttelyesineille, ajantasaiset ensisammutusvalmiudet koko henkilökunnalle
Vesivahinko	Katto vuotaa vesisateella tai lumien sulassa, vika putkistossa, kondenssivesi, ilmankosteuttajat	Esine/esineet tuhoutuvat. Rakennus vahingoittuu. Henkilövahingot	Ohjeistus tilanteessa toimimiseen, välineitä kuivaamiseen, veden keräämiseen ja esineiden suojaamiseen
Tuholaiset	Linnun pesiä rakennuksen rakenteissa, puutteellinen seuranta	Esine tai esineet vahingoittuvat.	Tehokas tuholaismonitorointi ja toimintasuunnitelma ongelman varalle
Pöly	Puutteellinen näyttelyn hoito, näyttelyn pitkäaikaisuus	Esine tai esineet vahingoittuvat.	Ohjeistus näyttelyesineiden pintapuhdistukseen, pintapuhdistuksen teko säännöllisesti

Kattorakenteista valuva hiekka ja sahanpuru		Esine tai esineet vahingoittuvat.	Näyttelyn säännöllinen puhtaanapito
Valo	Auringonvalo, liian kirkkaat valaisimet, näyttelyn pitkäaikaisuus	Esine tai esineet vahingoittuvat.	UV-säteilyn minimoiminen näyttelytiloissa, valaisimien kirkkauden pitäminen riittävän matalana, valolle herkkien esineiden näytteilläpidon keston lyhentäminen
Ilmankosteus	Vanha rakennus, puutteellinen seuranta, näyttelyn pitkäaikaisuus	Esine tai esineet vahingoittuvat.	Seurannan ja tietoisuuden lisääminen. Ilmankosteuttimien ja kuivureiden käyttö perustellusti ja seuratuksi
Ripustukset	Ripustimet, jotka voivat vahingoittaa esinettä, näyttelyn pitkäaikaisuus	Esine tai esineet vahingoittuvat.	Ripustimien pehmustaminen

Näyttelyesineiden käsittely- ja puhdistusohjeet

Utopia Nyt -näyttelyesineiden käsittely- ja puhdistusohjeet

Käsineet

Vaihtoehtona ovat puuvilla-, vinyyli- tai nitrilikäsineet. Vinyyli- ja nitrilikäsineet ovat ominaisuuksiltaan hieman paremmat esineiden käsittelyyn, mutta myös puuvillakäsineet käyvät hyvin. Valitse ne, jotka tuntuvat itseltäsi mukavammalta. Jos käsineet likaantuvat, ne kannattaa vaihtaa heti puhtaisiin, ettei lika pääse tarttumaan museoesineisiin.



Puuvillakäsineet:

- + Kädessä mukavat & hengittävät
- + Voi käyttää useampaan kertaan
- Käsineet täytyy pestä käytön jälkeen 60 asteessa
- Usein väärän kokoiset
- Liukkaat jos käsittelee lasia tai keramiikkaa
- Karheita tai rosoisia materiaaleja ei kannata käsitellä puuvillakäsineet kädessä. Käsineistä voi jäädä nukkaa esineen pintaan.



Vinyyli- tai nitrilikäsineet:

- + Ehjinä täysin läpipäästämättömät
- + Parempi pito esineitä käsitellessä
- + Istuu käteen usein paremmin kuin puuvillakäsine
- + Turvallinen kaikkien esineiden käsittelyyn
- Tarkoitettu kertakäyttöiseksi, ei ekologinen vaihtoehto

Museoesineiden parissa työskentely

Kaikki korut ja avainnauhat kannattaa riisua pois. Ne voivat osuessaan vahingoittaa esinettä.

Ei kannata kiirehtiä. Tarkoitus on tehdä vain sen minkä ehtii. Kiireessä sattuu helposti vahinkoja. Pidä taukoja!

Pintapuhdistustyötä olisi hyvä tehdä vähintään kahden ihmisen voimin. Lisäksi näyttelymestari voi tarvittaessa auttaa vitriinien avaamisessa.

Käytä aina puhtaita välineitä ja muista lopuksi myös pestä välineet.

Kirjaa lomakkeeseen mitä on tehty ja milloin. Lomakkeita on puhdistusvälinelaatikossa siivouskaapissa

Esineiden käsittely ja siirtely

Jos esinettä joutuu siirtämään, sille kannattaa miettiä paikka valmiiksi, minne se laitetaan. Lattialle voi laittaa palan kuplamuovia, jonka päälle puhtaan lakanan. Kuplamuovin tilalle sopii myös ohut vaahtomuovi.

Nosta mieluummin kuin raahaa. Esinettä kannattaa nostaa kahdella kädellä. Esimerkiksi niin, että toisella kädellä tukee pohjaa ja toisella sivusta. Kuppien ja kippojen kahvoista tai kansista ei kannata nostaa. Ne ovat yleensä esineen heikoin osa.

Huonekaluja ei puolestaan kannata nostaa esimerkiksi pöytälevystä tai tuolin käsinojista. Jos esineessä on irtoavia osia, ne kannattaa nostaa erikseen.

Pintapuhdistus

Pintapuhdistukseen käytetään vain kuivapuhdistusmenetelmiä, lukuun ottamatta Ponssen konepeltiä, josta sormenjäljet voi pyyhkiä nihkeällä liinalla. Jotkut materiaalit ovat erityisen herkkiä kosteudelle!

Tarkoitus on kevyesti poistaa pöly. Muuta puhdistusta ei tarvitse tehdä. Pyyhintä aina kevyesti, ei hangaten.

Aktiivisen pintapuhdistuksen tarpeessa ovat ne esineet, jotka ovat avoimessa tilassa eivätkä vitriinissä.

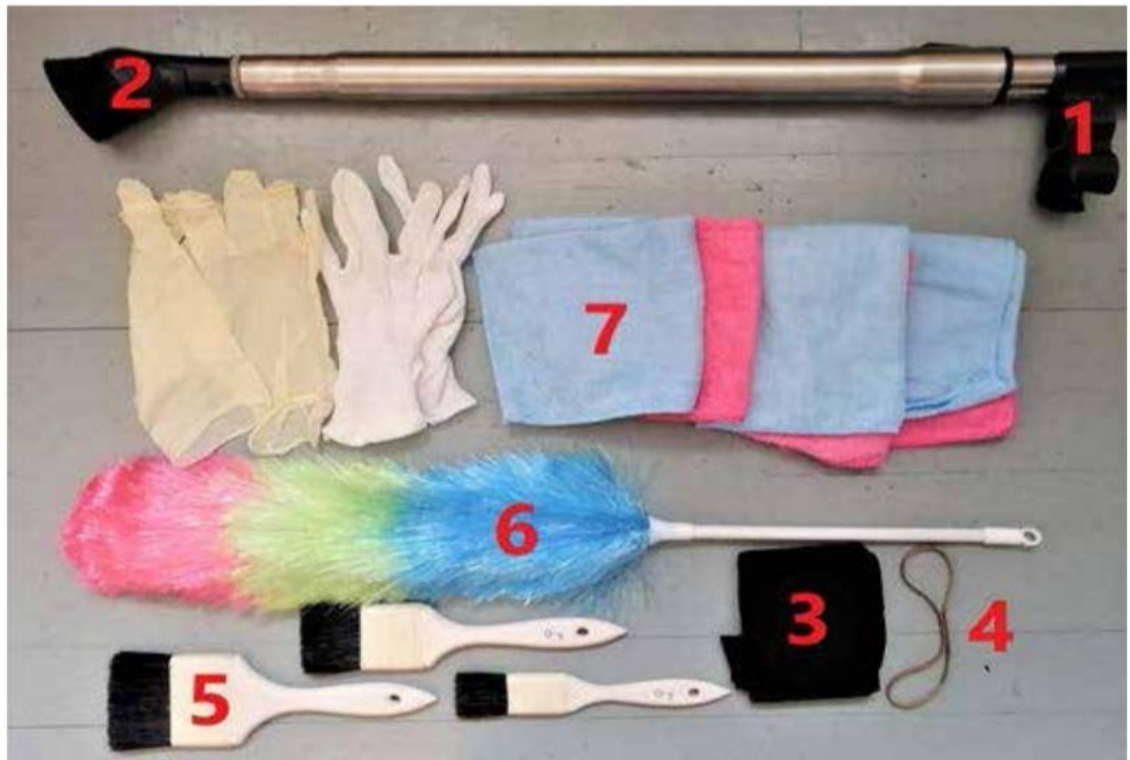
Pintapuhdistus olisi hyvä tehdä noin kolmen kuukauden välein.

Jos jonkun esineen puhdistuksen kanssa on epävarma olo, sen voi hyvin jättää välistä. Esimerkiksi jos tikkaiden kanssa työskentely on vaikeaa.

Jos jotain sattuu ja esine rikkoutuu vahingossa puhdistusta tehtäessä, ota kuva ja ilmoita kokoelma-amanuenssille.

Välineet

Puhdistusvälineet ovat siivouskaapissa museo-
mestarien huoneen vastapäätä. Imuri on kaupan
varastossa.



- 1. Imuri
- 2. Imurin huonekalusuutin
- 3. Nylon-kangas
- 4. Kuminauha

- 5. Siveltimeet
- 6. Pölyhuiska
- 7. Mikrokuituliinat

Imuri (1)

Imuri on hyvä puhdistusväline, kun pöly täytyy saada irti rosoiselta tai epätasaiselta pinnalta.

Imurilla puhdistettaessa on kuitenkin se riski, että imuri imaisee jotain sellaista mitä sen ei pitäisi, joten siksi imurin käyttö aina pienimmällä teholla.

Imuria käyttäessä kannattaa olla varovainen letkun ja johdon kanssa, etteivät ne osu esineeseen tai vitriiniin.

Pistorasioita on lattiassa neliön muotoisten luukkujen alla.



Pistorasiat lattiassa

Imurin letkun päässä kannattaa olla huonekalusuutin (2), joka estää imurin tarttumisen esineeseen.

Suuttimella imuroidessa imuroinnin olisi hyvä tapahtua töpötellen, eli nostellen. Ei hangaten.



Huonekalusuutin (2)

Toinen vaihtoehto on sitoa letkun päähän pala Nylon-kangasta (3) kuminauhalla (4). Pölyä voi harjata imuriin pehmeällä siveltimellä (5). Nylon-kangas estää mahdollisesti irtoavien palojen katoamisen imurin syövereihin.

Tässä tekniikassa on tarkoitus, että imuri ei juurikaan kosketa esinettä, vaan puhdistus tehdään siveltimellä kevyesti harjaamalla..

Imurin suuttimen voi imuroida lopuksi. Nylonkankaan voi pestä vedellä tai vaihtaa uuteen kangaspalaan.



Nylon-kangas (3) sidottuna imuriin kuminauhalla (4).

Pölyhuiska (6)

Pölyhuiska on hyvä apu pölyn poistoon sieltä, minne on mikrokuituliinan kanssa vaikeaa yltää. Pölyhuiskalla huiskiessa pölyä saattaa pudota lattialle (tai muiden esineiden päälle) ja se täytyy ottaa huomioon.

Pölyhuiskan voi puhdistaa imuroimalla tai raivoisasti ravistelemalla ulkoilmassa.

Mikrokuituliina (7)

Kuiva mikrokuituliina sopii hyvin pölyn poistoon tasaiselta sileältä pinnalta. Se ei sovi pölyn poistoon rosoiselta tai epätasaiselta pinnalta. Liina jää helposti kiinni rosioihin ja teräviin reunoihin.

Kun liina on likainen, vaihda puhtaaseen. Mikrokuituliinat puhdistetaan pesemällä 60 asteessa.

Yleistietoa materiaaleista

Keramiikka

Keramiikkaesineiden kohdalla suurin riski on esineen rikkoutuminen. Materiaali on muuten stabiilia ja kestää erilaisia olosuhteita hyvin. Puhdistuksessa on hyvä ottaa huomioon, että lasittamaton mattapintainen keramiikka kerää pölyä itseensä paremmin kuin lasitettu sileäpintainen keramiikka. Myös halkeamat keräävät likaa itseensä. Keraamisissa esineissä voi myös olla jännitteitä, jotka eivät näy ulkoisesti. Pienikin osuma voi laukaista jännitteen ja esine hajoaa. Keraamisten esineiden heikoimpia kohtia ovat kahvat, korvat ja muut erikseen liitetyt osat.

Lasi

Lasiin pätevät monet samat asiat kuin keramiikkaankin. Lasi ei kuitenkaan samalla tavalla ole huokoista, kuten keramiikka. Myös lasin kohdalla suurin riski on esineen rikkoutuminen. Lasissa näkyvät sormenjäljet helposti, joten käsineiden käyttö on tärkeää.

Metallit

Metalli on materiaalina suhteellisen kovaa, eikä samalla tavalla herkkää hajoamaan kuin lasi tai keramiikka. Metalliesineille suurin uhka on korroosio, joka johtuu liiallisesta kosteudesta. Siksi kuivapuhdistus on turvallisin metodi. Metalliesineitä käsitellessä on tärkeää pitää käsineitä, sillä varsinkin kiillotetut hopea- ja messinkiesineet ovat herkkiä sormenjäljille. Sormissa on öljyä, suoloja ja kosteutta, jotka edesauttavat metallin korroosiota. Sormenjälkiä voi olla vaikea myöhemmin poistaa.

Tekstiilit ja nahka

Tekstiilit ja nahka ovat herkkiä olosuhteille. Valo voi vahingoittaa molempia haalistamalla värejä. Liika kosteus voi altistaa mikrobikasvulle, kuten homeelle, mutta liian kuiva ilma puolestaan kuivattaa nahan helposti. Tekstiilejä ja nahkaa uhkaavat myös tuhohyönteiset, jotka mieluusti aterioivat niiden materiaaleilla. Nahka voi olla herkkä sormista irtoavalle öljylle ja suolalle, joten käsineiden käyttö on tärkeää.

Puu

Puu on materiaalina kestävä. Puu saattaa olla kuitenkin pehmeää ja erilaiset iskut näkyvät siinä helposti. Puuesineissä käytetyt pintakäsittelyt voivat vaikuttaa siihen, millaista käsittelyä esine kestä. Esimerkiksi vanhojen huonekalujen lakkaamiseen käytetty sellakka on kosteudelle suhteellisen herkkää. Puun pinta saattaa myös olla epätasainen tai rosainen, jolloin puhdistuksessa ei välttämättä kannata käyttää esimerkiksi mikrokuituliinaa.

Muovi ja kumi

Muovit ja kumit ovat molemmat moderneja materiaaleja. Niiden ominaisuudet ovat todella paljon riippuvaisia siitä, mikä muovi- tai kumi-laatu on kyseessä. Laatuja voi olla vaikea tunnistaa. Modernit materiaalit ikääntyvät arvaamattomasti ja museo-olosuhteissa muovi- ja kumiesineitä kannattaa käsitellä varoen. Muovien ikääntymisen aiheuttamia vaurioita ovat tahmeus, halkeamat, valkoinen jauhe esineen pinnassa tai paha haju. Kumi ikääntyy yleensä kuivumalla, jolloin se muuttuu todella hauraaksi, joten käsittelyssä kannattaa olla varovainen.

Tila	Esine	Välineet	Huomioitavaa
Prosessihuone	Marimekon vaatteet: Mon-repos, Rakkauskirje, Tarha	Pölyhuiska, tikkaat	Vaatteita ei voi nykiä yhtään, sillä ripustimet ovat terävät ja voivat vahingoittaa vaatteita
	Ponsse	Pölyhuiska, mikrokuituliina, nihkeä liina	Ponsse heiluu, käsittelyssä oltava varovainen
	Ruokalan tuoli	Mikrokuituliina	
	Teräksinen Aalto-vaasin muotti	Mikrokuituliina	
	Puinen Aalto-vaasin muotti		Puu on haurasta ja siitä irtoaa helposti pieniä palasia. Ei kannata puhdistaa.
	Viimeistelemätön Aalto-vaasi	Mikrokuituliina	
	Fiskars sakset & puiset saksimuotit	Mikrokuituliina, sivellin, tikkaat	Kannattaa tarkistaa, että kiinnitykset pitää hyvin ennen puhdistusta
Aikajana	Nahkakannet julkaisuun Fänriks Ståhls sägner		Jos vitriini avataan puhdistusta varten, kirjan voi varovasti avata ja tarkistaa tuhohyönteisten varalta
	Jakkara (Pauli Ernesti Blomstedt)	Mikrokuituliina	
	Bodhisattva Maitreya	Pölyhuiska	Esineessä on pintakäsittely, joka vaikuttaa hauraalta
	Jalkalamppu Gyula Pap	Mikrokuituliina, tikkaat	
	Matkakirjoituskone Olivetti Valentine	Mikrokuituliina	Liikkuvia osia, puhdistus kannattaa tehdä kevyesti
Ikoni	Pallotuoli	Imuri, pölyhuiska	Muoviosat pölyhuiskalla. Tekstiilipäällisen voi imuroida töpötellen.
	Wirkkalan Airam valaisimet	Mikrokuituliina	
	Saunatuoli	Pölyhuiska	

	Jokapoika-paita ja Vuokko Nurmenniemen mekko	Pölyhuiska, tikkaat	Vaatteita ei kannata nykiä yhtään
	Lintumuuri	Pölyhuiska, tikkaat	
	Dora Jungin tekstiilit ja Uhra-Beata Simberg-Ehrströminin huivi		Ovat niin hankalassa paikassa, ettei puhdistusta kannata tehdä
	Viimeinen ateria	Sivellin, imuri, mikro-kuituliina	Jos puhdistusta tehdään mikro-kuituliinalla, täytyy olla varovainen, ettei liina jää kiinni teräviin reunoihin, joita reliefissa on. Siveltimen avulla imurointi hyvä vaihtoehto
	Multipellit		Ovat niin hankalassa paikassa, ettei puhdistusta kannata tehdä
	K-tuoli	Imuri, sivellin	
	Genelec kaiutin	Mikro-kuituliina	
	Triangeli-jakkara	Pölyhuiska	
	Marimekon vaatteet: Raitapaidat ja Leikki	Pölyhuiska	Henkarit ovat terävät, kannattaa varoa venyttämästä vaatteita
	Keskivitriinin lasiesineet (Frank, Hopea jne..)	Mikro-kuituliina, pölyhuiska	Asetelmista kannattaa ottaa valokuvat, jos esineitä joutuu siirtämään
	Pohjolan värit- vanerityö	Pölyhuiska	
	Paimio-tuoli malli 41	Mikro-kuituliina, pölyhuiska	
	Tuoli 615	Pölyhuiska	
Varasto	Engineering Temporality	Sivellin, imuri	
	Spektralöv maljakko	Mikro-kuituliina, tikkaat	
	Breshnev kuppi	Mikro-kuituliina	
	Domus tuoli	Pölyhuiska	
	Jakkara (Marcel Breuer)	Pölyhuiska	
	ASA Futura televisio	Pölyhuiska, tikkaat	
	Pesukone Kultarumpu	Mikro-kuituliina	
	Cityboy-grilli	Pölyhuiska	
	Paperinen tuhkauurna		Materiaali vaikuttaa hauraalta. Ei kannata puhdistaa
	Nojaa-valaisin	Pölyhuiska, tikkaat	
	Metron penkki	Pölyhuiska	Penkissä on halkeamia ja vaurioita, joita kannattaa varoa puhdistusta tehdessä

	Matkakortin lukija	Mikrokuituliina	
	Polkupyörät Jopo ja Pelago Capri	Pölyhuiska, tikkaat	Pölyhuiska voi jäädä ketjujen tai muiden osien väliin. Polkupyörät heiluvat, joten kannattaa toisella kädellä tukea pyörää samalla kun pyyhkii toisella. Renkaiden kumiosat voivat olla hauraat, joten niitä ei kannata pyyhkiä
	Tulppaani-tuoli	Imuri, mikrokuituliina, tikkaat	Verhoilu imurilla töpötellen. Muut osat mikrokuituliinalla
	Karuselli-tuoli	Mikrokuituliina, tikkaat	
	Kiss-tuoli	Mikrokuituliina	
	Bright Light I- valaisin	Mikrokuituliina	
	Netsurfer-tietokonedivaani	Pölyhuiska, mikrokuituliina	Istuinosat ja muut tasaiset pinnat voi pyyhkiä mikrokuituliinalla
	Pastilli-tuoli	Pölyhuiska, tikkaat	
	Paimion lavuaari	Mikrokuituliina	
	Chaco-tuoli	Pölyhuiska, (tikkaat)	
	Solifer-mopo	Pölyhuiska, tikkaat	Mopoa kannattaa tukea toisella kädellä puhdistusta tehtäessä. Moottoriosia ja liikkuvia osia ei kannata puhdistaa. Renkaiden kumiosat myös kannattaa jättää puhdistamatta niiden haurauden takia
	Syöttötuoli 616	Mikrokuituliina, (tikkaat)	
	Katossa roikkuvat: Mass Produced Individualism-, Lokki-, Sipuli- ja Fly-valaisimet, Eduskuntatalon valaisin ja Edward Eleniuksen valaisin	Pölyhuiska, tikkaat	Mass Produced Individualism- valaisimet ovat lasittamatonta keramiikkaa, joten pöly ei välttämättä lähde niistä kunnolla. Kannattaa valaisimia pyyhkiessä toisella kädellä tukea valaisinta ja toisella pyyhkiä, etteivät heilu liikaa

Poikkeustilanneohjeistukset

Tuholaislöytö näyttelyssä

Ota hyönteisestä kuva tai ota hyönteinen minigrip-pussiin.

Ilmoita näyttelymestarille ja kokoelma-amanuenssille

Tiedossa on, että kokoelmanäyttelyssä on ainakin turkiskuoriaisia.

Mahdollisia muita tuhohyönteisiä näyttelyssä ovat koiperhoset, museokuoriaiset ja vyö-ihrakuoriaiset.

Hyönteistä ei tarvitse tunnistaa, pääasia että asiasta ilmoitetaan eteenpäin.

Esineessä on tapahtunut muutos tai siitä löytyy uusi vaurio, tai esine likaantuu näyttelyssä

Ota esineestä ja vauriosta kuva

Ilmoita kokoelma-amanuenssille tai näyttelyn vastuukuraattorille

Kokoelmanäyttelyn esineistä, jotka eivät ole esillä vitriinissä, on otettu turvakuvat.

Turvakuvat ovat muistitikulla kassalla. Turvakuvat on otettu 9.4.2020. Turvakuvista voi tarkistaa onko vaurio uusi.

Näyttelyesine rikkoutuu

Jos asiakas on tilanteessa vielä paikalla, toimi asiakkaan kanssa rauhallisesti. Vakuuta, että hätää ei ole. Ota asiakkaan yhteystiedot ylös.

Ota kuva rikkoutuneesta esineestä

Kirjaa mahdollisimman tarkasti mitä tapahtui, mikä esine oli kyseessä ja milloin vahinko tapahtui. Näitä tietoja museo tarvitsee vakuutusilmoituksen tekemiseen.

Jos esine on lainaesine, tieto kuuluu välittää näyttelyn vastuukuraattorille. Muuten kokoelma-amanuenssille

Tiedoksi myös näyttelyintendentille ja museon johtajalle

Jos esine on rikkoutunut pieniin paloihin, palat voi laittaa Minigrip-pusseihin, joita on kassalla. Jos palat ovat teräviä, ole varovainen!

Käsineiden käyttö suositeltavaa. Hyvin pienetkin palat kannattaa kerätä mukaan.

Vie rikkoutunut esine kolmoskerrokseen kokoelma-amanuenssin huoneeseen. (His-sistä oikealle)

Suuren esineen siirtoa ei kannata tehdä itse. Esineen voi eristää asiakkailta.

Esine kadonnut näyttelystä (epäilty varkaus)

Ota kuva paikasta, josta esine puuttuu

Tarkista mahdolliset turvakuvat näyttelystä

Kirjaa ylös mikä esine ja milloin viimeksi nähty

Ilmoita kokoelma-amanuenssille, museomestarille, näyttelyintendentille ja museon johtajalle

Varkaustilanne (esine varastetaan näyttelystä)

Soita poliisi 112 tai kutsu poliisi hätäpainikেনapista.

Tarkkaile tilannetta ja paina mieleen tuntomerkkejä varkaasta

Museon johto tekee varkaudesta rikosilmoituksen, jota varten on hyvä kirjata seuraavat asiat:

- Arvioitu tai tarkka aika tapahtumalle
- Paikka
- Tuntomerkkejä tekijästä / tekijöistä

Ilmoita vastuukuraattorille, museomestarille, näyttelyintendentille ja museon johtajalle

Vesivahingot

Katto vuotaa ym. pienempi vesivahinko

Ilmoita ensisijaisesti museomestarille mutta tiedoksi myös näyttelymestarille, näyttelyintendentille ja museon johtajalle

Museomestari hoitaa tiedon ISS:lle ja Senaatille. Viikonloppuna ilmoitus suoraan ISS:lle.

Ensiapu vesivahinkoon:

puhtaita pyyhkeitä, sankkoja, käsipyyhkeitä ja kuplamuovia.

Alue kannattaa yrittää pitää mahdollisimman kuivana. Kuplamuovilla voi yrittää suojata esimerkiksi vitriiniä, jos vesi tippuu vitriinin päälle.

Eristä alue asiakkailta.

Välittömässä vaarassa olevat esineet kannattaa siirtää kauemmas tai viedä esimerkiksi kolmoskerrokseen kokoelma-amanuenssin huoneeseen. Suuret ja vaikeasti siirrettävät esineet voi peittää kuplamuovilla

Jos esine on kastunut, sitä voi kuivata puhtaalla pyyhkeellä varovasti painelemalla. Kastuneen esineen voi viedä kolmoskerrokseen kokoelma-amanuenssin huoneeseen.

Kattorakenteiden kestävyyttä ja vesimäärää kannattaa pitää silmällä. Esimerkiksi välikatto voi romahtaa veden painosta.

Massiivinen vesivahinko

Soita suoraan ISS-huoltoyhtiön päivystykseen, jonka jälkeen ilmoitus museomestarille, näyttelymestarille, näyttelyintendentille ja museon johtajalle

Asiakkaat ohjataan pois tilasta

Huoltoyhtiö tai pelastuslaitos hoitaa mahdollisesti vaaralliset operaatiot.

